

En inledande miljöutredning, Sparbanken Öresund

Helena Holmberg

2012

Miljövetenskap

Examensarbete för kandidatexamen 15 hp
Lunds universitet

LUNDS
UNIVERSITET

En inledande miljöutredning, Sparbanken Öresund

Examensarbete på kandidatnivå, 15 hp
Miljövetenskap

Helena Holmberg, hösten 2012

Handledare: Torbjörn Brorson, IIIIEE, Lunds universitet. Christina Elwing, Sparbanken Öresund.

SAMMANFATTNING

Denna rapport består av en inledande miljöutredning för Sparbanken Öresund. Banken har idag en miljöpolicy och en lista med miljöambitioner från 2011 men ingen har haft ansvar för att följa upp dessa. Vid min översyn av policy och ambitioner fann jag att det saknades mätbara mål och rutiner för hur målen ska uppfyllas. Banken har därför inte haft möjlighet att kontrollera hur miljöarbetet egentligen har fungerat ute i verksamheten.

Genom intervjuer och diskussioner med personal, analys av fakturor och statistik, samt litteraturstudier identifierades bankens miljöaspekter. 27 miljöaspekter identifierades och visst fokus lades på bankens kärnverksamhet, dvs kreditgivning och kontanthantering, medan miljöaspekter knutna till kontorsverksamheten i viss mån analyserats något mindre. Exempelvis avser detta energi- och pappersanvändning, avfall och transporter. Eventuella styrkor och förslag till åtgärder har tagits fram och presenteras för varje miljöaspekt.

En värderingsmodell togs fram för att vikta aspekterna för att få fram de betydande miljöaspekterna. Målet med denna modell var att den skulle vara enkel och lättapplicerad, att banken senare själv kan använda modellen för vidare arbete. Parametrar för viktning var omfattning, allvarlighet, genomförbarhet, lagar och andra krav, ekonomi samt Sveriges miljömål. Tio betydande miljöaspekter med hög prioritet identifierades, exempelvis energi- och pappersförbrukning samt kreditgivning.

Uppdraget bestod även i att göra en jämförelse av dagens miljöarbete mot miljöledningssystemet ISO 14001, då banken eventuellt kommer att arbeta mot en certifiering i framtiden. Rapporten innehåller en genomgång av alla systemelementen i ISO 14001 och med ett större fokus på avsnittet som behandlar miljöaspekter.

Denna inledande miljöutredning visade att Sparbanken Öresund har mycket miljöarbete kvar, inom flera områden, innan en ISO 14001-certifiering kan uppnås. Några av de viktigaste delarna i ett initialt skede är att ledningen visar resten av företaget ett tydligt miljöengagemang, samt tilldelar miljökommittén resurser i form av både tid, utbildning och personal. Därefter bör åtgärder påbörjas för att minska miljöpåverkan och kostnader för de betydande miljöaspekterna med hög prioritet som identifierats i denna utredning.

Nyckelord

Sparbanken Öresund, Inledande miljöutredning, Miljöledningssystem, Miljöaspekt, Miljöpåverkan, Värderingsmodell, ISO 14001.

ABSTRACT

This thesis consists of an initial environmental investigation of the Sparbanken Öresund. The Bank currently has an environmental policy and ambitions from 2011 but no one has been responsible for implementation of them. In addition, upon my review of the policy and ambition list I found that there were neither measurable objectives nor procedures for how those objectives will be met, thereby creating impossibility for the Bank to control how the environmental work has operated throughout the business.

The Bank's environmental aspects have been identified through interviews and discussions with employees, analysis of invoices and statistics as well as literature studies. With specific focus on the Bank's core activities, ie. credit and cash flow, substantial numbers of environmental issues were identified. Environmental aspects related to office operations received a lesser degree of analysis. For example, this refers to energy and paper use, waste and transports. Any strengths and proposed measures have been presented for each environmental aspect.

A model for evaluation was developed for scaling issues in regards to significant environmental aspects. The aim of this model was that it should be simple and easy for the Bank to apply this model in future work. Parameters for scaling each aspect were proportion, severeness, possibility to implement, legal and other requirements, economics and the Swedish environmental objectives. Ten significant aspects of high priority were identified, ie.; energy and paper use and credit grant.

The assignment was also to make a comparison of today's environmental efforts against the environmental management system ISO 14001, as the bank will eventually work towards a certification in the future. This thesis includes a review of all system elements of ISO 14001, but with its major focus on the section about environmental issues.

This initial environmental investigation showed that a great deal of environmental work remains in several areas for Sparbanken Öresund, before an ISO 14001 certification can be achieved. Two of the key elements in an initial approach is for the board of directors to show the rest of the employees a clear environmental commitment and to allocate the environmental committee resources both in terms of training, time and personnel. Thereafter predetermined steps of the plan should be implemented to reduce the environmental impact and costs of the significant environmental aspects of high priority, identified in this investigation.

Key words

Sparbanken Öresund, Initial environmental review, Environmental management system, Environmental aspect, Environmental impact, Evaluation model, ISO 14001.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Inledning	6
1.1 Syfte och avgränsning	6
1.2 Om Sparbanken Öresund	6
1.3 Så här arbetar banken med hållbarhetsfrågor	6
1.4 Konkurrenter	7
2. Metod	9
2.1 Litteratur och faktainsamling	9
2.2 Fokus	9
2.3 Avgränsningar	9
2.4 Läsbarhet och tydlighet	9
3. ISO 14001 – en miljöledningsstandard	11
3.1 Plan-Do-Check-Act	11
3.2 Systemelementen	12
3.2.1 Planera	12
3.2.2 Genomföra	12
3.2.3 Följa upp.....	13
3.2.4 Förbättra	13
4. Sveriges miljömål	14
5. Resultat - Sparbanken Öresund och ISO 14001	15
5.1 Miljöpolicy	15
5.2 Planering	16
5.2.1 Miljöaspekter	16
5.2.1.1 Struktur	17
5.2.1.2 Värdering av miljöaspekter.....	18
5.2.1.3 Hur metoden används	19
5.2.1.4 Lokalisering.....	20
5.2.1.5 Användning av energi	21
5.2.1.6 Användning av vatten	23
5.2.1.7 Användning av förbrukningsmaterial	24
5.2.1.8 Avfall.....	27
5.2.1.9 Produkter och tjänster	29
5.2.1.10 Inköp och upphandling.....	35
5.2.1.11 Kemiska produkter	36
5.2.1.12 Transporter	38
5.2.1.13 Brand och övriga händelser	42
5.2.1.14 Sammanfattning av miljöaspekter	42
5.2.2 Legala och andra krav	46
5.2.3 Övergripande miljömål, detaljerade miljömål och handlingsplaner.....	47
5.3 Införande och tillämpning	48
5.3.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter	48

5.3.2	Kompetens, utbildning och medvetenhet.....	49
5.3.3	Kommunikation	49
5.3.4	Dokumentation.....	50
5.3.5	Dokumentstyrning.....	50
5.3.6	Verksamhetsstyrning	50
5.3.7	Beredskap och agerande vid nödlägen	51
5.4	Uppföljning	51
5.4.1	Övervakning och mätning	51
5.4.2	Utvärdering av lagar och andra krav	52
5.4.3	Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder	52
5.4.4	Redovisande dokument.....	52
5.4.5	Intern revision	53
5.5	Ledningens genomgång	53
6.	Diskussion.....	55
7.	Slutsats	58
8.	Tack... ..	61
9.	Referenser	62
9.1	Litteratur	62
9.2	Rapporter, publikationer etc	62
9.3	Internet	62
9.4	Personlig kontakt.....	66
10.	Bilaga 1 - Verksamhetsområde.....	67
11.	Bilaga 2 - Betydande miljöaspekter med hög prioritet.....	68
12.	Bilaga 3 - Rutiner vid brand och utrymning.....	70

1. INLEDNING

1.1 Syfte och avgränsning

Syftet med detta arbete är delvis att göra en inledande miljöutredning där Sparbanken Öresunds miljöpåverkan kartläggs genom att identifiera och analysera företagets olika miljöaspekter. En modell ska tas fram för hur miljöaspekterna ska viktas mot varandra för att kunna definiera och prioritera de betydande miljöaspekterna. Detta ska presenteras på ett okomplicerat sätt så att Sparbanken Öresund framöver på egen hand kan lista fler miljöaspekter samt vikta dem enligt värderingsmodellen.

I uppgiften ingår också att rapporten ska ligga till grund för ett vidare arbete mot en ISO 14001-certifiering, ett certifierat miljöledningssystem. Därför ingår det i denna rapport även en överskådlig presentation av ISO 14001 och dess olika systemelement. Stor vikt har lagts på avsnittet om just miljöaspekter medan de andra systemelementen berörs i mindre omfattning, men de finns med som en introduktion för att banken ska få en första insyn i hur ett fortsatt arbete mot ISO 14001 kan se ut.

Fokus ligger på Sparbanken Öresunds kärnverksamhet, exempelvis kreditgivning, kontanthantering och sparande. Utöver detta ges en översyn av kontorens miljöpåverkan samt olika aspekter av transporter som Sparbanken Öresunds verksamhet ger upphov till. Arbetet innefattar hela verksamheten, dvs de 35 bankkontoren och huvudkontoret i Malmö.

Det ingick inte i denna uppgift att studera eller göra jämförelser med andra miljöledningssystem än ISO 14001.

Nedan benämns Sparbanken Öresund som *banken*, för bättre läsbarhet.

1.2 Om Sparbanken Öresund

Sparbanken Öresund bildades 2010 när Sparbanken Finn och Sparbanken Gripen gick samman. Verksamhetsområdet omfattar 35 kontor i 24 kommuner i sydvästra Skåne med fokus på Öresundsregionen, se **bilaga 1**. Huvudkontoret är placerat i Malmö. Banken har cirka 470 medarbetare som ger service till ungefär 240 000 privatkunder och 17 000 företagskunder (Sparbanken Öresund 2012b).

Två sparbanksstiftelser äger Sparbanken Öresund; Sparbanksstiftelsen Öresund och Sparbanksstiftelsen Gripen (Sparbanken Öresund 2012b). Genom ägarstiftelserna går en del av bankens vinst tillbaka till samhället via olika projekt för barn och ungdom, utbildning och forskning, idrott, kultur och näringsliv i västra Skåne (Miljöbron 2012, Sparbanken Öresund 2012e).

1.3 Så här arbetar banken med hållbarhetsfrågor

Inför senaste bokslutet, 2011, ansåg banken att de borde ha med miljön i sina diskussioner inom företaget. Efter att ha satsat på hårda värden såsom tjänster och funktioner ligger nu bankens fokus på att bearbeta de mjuka värdena, bl a hur banken uppfattas av sina kunder. En del i detta är att få igång ett strukturerat miljöarbete. En Miljökommitté bildades vintern 2011 och består idag av två personer, men det finns en ambition att gruppen ska bestå av fler. En miljöpolicy och en lista med ambitioner har inrättats. Enligt Christina Elwing, kommunikationschef, rapporterar Miljökommittén till koncernledningen.

Banken beskriver sin miljöorganisation enligt nedan:

"I banken drivs miljöfrågorna av en miljökommitté. Kommitténs viktigaste uppgift är att öka samordningen och integreringen i verksamheten och med våra leverantörer. Vårt miljöarbete omfattar projekt och aktiviteter med anknytning till all verksamhet i banken. För att på sikt uppnå en harmonisering och standardisering av vårt kvalitetsarbete pågår en integrering i samband med vår verksamhetsutveckling. Genom kontinuerliga personalmöten, diskussioner med kunder och leverantörer hjälps vi åt att föra miljöarbete framåt i hela banken."

Banken beskriver sina ambitioner med miljöarbetet enligt nedan:

"Källsortering av avfall

Vår ambition är att allt avfall ska källsorteras och inlämning av papper till återvinning ska ske.

Energisparåtgärder

Vår ambition är att öka användningen av datorer och adekvata programvaror för att minska pappersanvändandet för att sprida information till medarbetare, kunder, samarbetspartners och leverantörer. Banken använder lågenergilampor i de belysningsarmaturer där det är möjligt.

Miljöanpassade inköp

Vår ambition är att alltid beakta miljöaspekter vid inköp av produkter som används i verksamheten, allt från fordon till kopieringspapper och pennor.

Miljökrav på våra samarbetspartner/leverantörer

Vår ambition är att påverka våra huvudleverantörer att alltid beakta miljöaspekter i sin verksamhet.

Användning av bästa möjliga bränsle och minskad bränsleförbrukning

Vår ambition är att resandet i tjänsten ska minska och i och med det minska bränsleförbrukningen.

Miljöinformation till medarbetare, kunder och leverantörer

Vår ambition är att samtliga medarbetare i verksamheten ska ha vetskap om bankens miljömål. Med våra samarbetspartners/leverantörer har vi en ständigt pågående dialog om miljöförbättrande åtgärder."

1.4 Konkurrenter

En översiktlig genomgång av konkurrenters miljöarbete presenteras i **tabell 1** nedan. Jag har valt att titta på två större banker (Swedbank och SEB) och en mindre (Sparbanken Göinge) för att få viss bredd. Jag har letat information utifrån respektive banks webbplats och utgår från att miljöarbete är något som företag ser som en konkurrensfördel och gärna vill presentera för allmänheten. Det kan dock saknas uppgifter som inte redovisats på webbplatsen så listan ska ses som en fingervisning om aktuellt miljöarbete och inte som absolut fakta. Uppgifter om Sparbanken Öresunds miljöarbete visas i sista kolumnen och dessa har jag fått kännedom om via personal och inte via bankens webbplats.

I tabellen visas några vanliga begrepp inom olika företags, bland annat bankers, miljöarbete. Mer om detta går att läsa i avsnitt 5.2.1.9 Produkter och tjänster.

Symbolförklaring:

X = Ja, detta arbetar banken med.

- = Nej, inget som banken arbetar med (inte visas på webbplats)

Tabell 1. En översiktlig sammanfattning över konkurrenternas miljöarbete som har presenterats på respektive banks webbplats.

Aktivitet	Swedbank	SEB	Sparbanken Göinge	Sparbanken Öresund
Separat avdelning för miljö på webbplatsen	X	X	-	-
ISO 14001	X	-	-	-
Miljöpolicy	X	X	-	X
Hållbarhetspolicy	X	X	-	-
Hållbarhetsredovisning 2011	X	X	-	X
GRI-bilaga/rapportering 2011	X	X	-	-
Erbjuder produkter/tjänster med miljöprofil	X	X	X	X
FN:s frivilliga initiativ (UNGC) <i>Global Compact</i>	X	X	-	-
FN:s program (UN PRI) <i>Principles for Responsible Investments</i>	X	X	-	-
FN:s program (UNEP FI) <i>Bankerna och Miljön</i>	X	X	-	-
Internationella Handelskammarens (ICC) Näringslivsprogram för varaktigt hållbar utveckling	X	-	-	-
Klimatkompenserar	X	X	-	-
Lån för energiförbättrande åtgärder	X	-	-	X
Hållbarhetsanalys/miljöhänsyn vid kreditgivning,	X	X	-	X
Grön el i hela verksamheten	X	-	-	-

(SEB 2012, Sparbanken Göinge 2012, Swedbank 2012)

2. METOD

2.1 Litteratur och faktainsamling

Faktainsamling för att skapa en bred kunskapsbas utgör en stor del både i form av information från banken och genom litteraturstudier. Mycket av rapportens fakta om ISO 14001 grundar sig på ISO 14001-standarderna och boken *ISO 14001 för små och medelstora företag* från 2009 skriven av Torbjörn Brorson och Richard Almgren. Övrig information hämtas från diverse relevant litteratur, olika rapporter samt fakta från internet.

Genom intervjuer med ett tiotal anställda på banken, vilket sker genom personliga möten, telefon och via e-post får jag en bra bild över hur företaget ser på och arbetar med miljön idag. Berörda personer är bankens kommunikationschef, inköpschef, chef för placeringsmarknad och chefen för företagsmarknad bland annat. Jag tar del av information från banken i form av bland annat fakturor, olika statistik och policys.

Jag diskuterar miljö- och hållbarhetsfrågor med en person som arbetat med hållbarhetsfrågor i många år och som idag arbetar på bank, dock ej på Sparbanken Öresund. Jag studerar konkurrenters miljöarbete genom att leta fakta på respektive banks webbplats.

2.2 Fokus

Jag fokuserar på att identifiera bankens miljöaspekter vilket jag gör genom att analysera dokument och fakturor, intervjuar personal på banken, studera konkurrenter och ta tillvara på de kunskaper som jag erhållit genom min utbildning i miljövetenskap.

Jag gör en modell för hur miljöaspekterna ska värderas. Med hjälp av litteratur, diskussion med min handledare, analys av banken och hänsyn till att deras miljöarbete ligger i startgroparna tar jag fram en modell som passar företaget. Genom tydliga och enkla förklaringar till hur värdering utförs (**figur 6**) ska banken senare kunna göra egna värderingar av framtida miljöaspekter.

En stor del av arbetet är också att göra en översiktlig genomgång av hur banken uppfyller kraven i ISO 14001. Detta uppnår jag genom att på ett strukturerat sätt gå igenom de olika systemelementen i ISO 14001 genom att studera relevant litteratur, samt analysera nuläget i bankens miljöarbete och göra en samlad utvärdering.

2.3 Avgränsningar

Jag studerar inte andra miljöledningssystem än ISO 14001 då det enligt banken finns intresse av att certifiera företaget i just ISO 14001.

Endast en ytterst översiktlig genomgång över vilka lagar och förordningar som berör företaget görs och vidare behandling får banken själva ansvara för.

2.4 Läsbarhet och tydlighet

Som redan nämnts tidigare benämns Sparbanken Öresunds som *banken* pga ökad läsbarhet.

En symbol (**figur 1**) följer huvudkomponenterna i redovisningen av ISO 14001 för att underlätta för läsaren att förstå vilken del i processen som berörs i aktuellt avsnitt. I slutet av varje avsnitt görs en kort redovisning av nuläget.

I slutet av varje avsnitt där de olika miljöaspekterna beskrivs finns en lista på vad jag anser vara bankens styrkor samt ges *förslag på åtgärder*.

Sammanställning av alla miljöaspekter redovisas i **tabell 20** samt de betydande miljöaspekterna med hög prioritet visas i **bilaga 2**.

3. ISO 14001 – EN MILJÖLEDNINGSTANDARD

Början till ISO 14001 var ett gemensamt initiativ från det internationella näringslivet som startades på miljökonferensen i Rio de Janeiro 1992. Syftet var att göra det enklare för både den som säljer varor och köper, att ställa krav och producera bra varor om man har enats om en viss teknisk standard, en slags gemensam märkning. Ungefär 250 000 organisationer runt om i världen har idag infört ett certifierat miljöledningssystem som grundar sig på kraven i ISO 14001. I Sverige är det drygt 4000 företag som blivit certifierade vilket har gett flera positiva effekter (Almgren och Brorson 2009).

Att införa ett miljöledningssystem kostar en del i början, vilket måste ses som en investering då kostnaderna betalas tillbaka i form av olika besparingsåtgärder genom effektivisering, minskade kostnader och tillfredsställda kunder. Vanligtvis är återbetalningstiden på ett till två år. Att vara miljöcertifierad kan vara ett sätt att bli vald vid en upphandling och något som fler och fler privatpersoner uppmärksammar och göra sin val utifrån. Miljöfrågor kan således vara av strategisk betydelse för företaget (Almgren och Brorson 2009).

De ledande personerna, varav bland annat VD:n, måste ställa resurser till förfogande (ex personresurser, specialistkompetens, tekniska och finansiella resurser) för att ett miljöledningssystem ska fungera (Almgren och Brorson 2009). Av största vikt är att högsta ledningen har ett engagemang i miljöfrågorna, och för att ett miljöledningssystem ska bli än mer lyckosamt måste de även få alla anställda att känna ett gemensamt ansvar inför åtagandet att skydda miljön (Morris 2004).

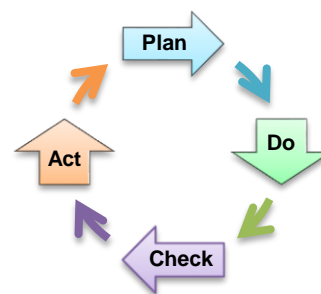
Miljöledningssystem enligt ISO 14001 består av rådgivande vägledning samt drygt 50 krav, sk *skall-krav*, som varje miljöledningssystem måste uppfylla. Alla krav kan uppfyllas på olika sätt och är tänkta att kunna passa flera olika typer och storlekar av organisationer med olika miljöbelastande verksamhet (Almgren och Brorson 2009).

Nedan visas en sammanfattning av krav i ISO 14001:

- Det finns ett 50-tal så kallade "skall-krav".
- Det finns inga absoluta krav på särskilda miljöåtgärder, utan det är företaget själv som sätter dessa krav.
- Absoluta krav kan dock finnas i lagstiftningen.
- Kunder kan ställa krav.
- Det viktigaste kravet i ISO 14001 är "ständig förbättring".
(Almgren och Brorson 2009)

3.1 Plan-Do-Check-Act

Modellen som ligger till grund för ISO 14001 kallas PDCA vilket står för Plan-Do-Check-Act (**figur 1**). Syftet är att dessa fyra steg (planera – genomföra – följa upp – förbättra) ska leda till ett ständigt förbättrande arbete, som upprepas om och om igen (Almgren och Brorson 2009).

Figur 1. Plan Do Check Act-cykeln.

3.2 Systemelementen

ISO 14001 består av 5 huvudkomponenter (markerade i fetstil nedan) och 17 systemelement som kopplas till PDCA-cykeln enligt nedanstående lista (Almgren och Brorson 2009):

4.2 Miljöpolicy

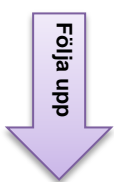
4.3 Planering (*Plan*)

- 4.3.1 Miljöaspekter
- 4.3.2 Legala och andra krav
- 4.3.3 Övergripande miljömål, detaljerade miljömål och handlingsplaner

4.4 Införande och tillämpning (*Do*)

- 4.4.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter
- 4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet
- 4.4.3 Kommunikation
- 4.4.4 Dokumentation
- 4.4.5 Dokumentstyrning
- 4.4.6 Verksamhetsstyrning
- 4.4.7 Beredskap och agerande vid nödlägen

4.5 Uppföljning (*Check*)

- 4.5.1 Övervakning och mätning
- 4.5.2 Utvärdering av lagar och andra krav
- 4.5.3 Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder
- 4.5.4 Redovisande dokument
- 4.5.5 Intern revision

4.6 Ledningens genomgång (*Act*)

3.2.1 Planera

I planeringsfasen ska företagets viktigaste miljöfrågor och mål tas fram samt en handlingsplan för att förverkliga miljöpolicy (Almgren och Brorson 2009).

En schematisk bild av arbetsgången med de 17 systemelementen i ISO 14001 visas i **figur 2**.

3.2.2 Genomföra

I denna fas ska miljöpolicy översättas till praktiska handlingar genom att:

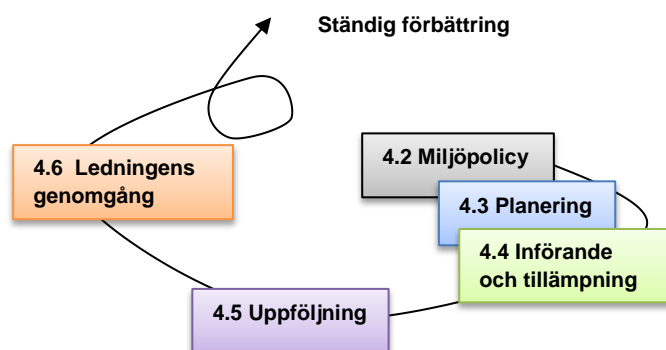
- Fördela ansvar
- Utbilda personal
- Ta fram instruktioner
- Ta fram dokumentation (Almgren och Brorson 2009)

3.2.3 Följa upp

I uppföljningsfasen får man fram resultatet av miljöarbetet genom övervakning, mätningar och redovisning av olika slag. Intern och extern miljörevision ska också utföras i detta steg (Almgren och Brorson 2009).

3.2.4 Förbättra

Det sista steget "Förbättra" är Ledningens genomgång och utvärdering av miljöarbetet vilket ska leda till en ständig förbättring. Företaget måste inte förbättra sig på *alla* områden på samma gång, utan det viktigaste är att *någon* förbättring görs. Stor eller liten är upp till företaget själva (Almgren och Brorson 2009).

Figur 2. Schematisk skiss över arbetsgången i miljöledningsstandarden ISO 14001.

4. SVERIGES MILJÖMÅL

Figur 3. Ikonerna symboliserar Sveriges 16 nationella miljömål.

En av drivkrafterna i värderingsmodellen för att få fram bankens betydande miljöaspekter är *Sveriges nationella miljömål* (**figur 3**). Enligt Almgren *m fl* (2008) är det vanligtvis en god idé för många företag att använda Sveriges miljömål som drivkraft och hjälpmedel när de sätter sina miljömål, tar fram miljöstrategi och miljöaspekter.

För drygt tio år sedan antog Sveriges riksdag dessa så kallade miljö kvalitetsmål ("miljömål") med syftet att ge en tydlig struktur i miljöarbetet och en systematisk uppföljning. Systemet består idag av ett generationsmål, 16 miljömål och 14 etappmål (Regeringen 2012, Naturvårdsverket 2012g). Miljömålen beskriver det tillstånd och den kvalitet i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till och berör

frågor som är viktiga för hela samhället (Regeringen 2012). Exempelvis gäller detta utsläpp av klimatpåverkande gaser och försurande ämnen, användning och spridning av kemiska produkter, tillgång till rent vatten, vilka är miljöaspekter som vanligtvis berör många företag (Almgren *et al* 2008).

Naturvårdsverket är den myndighet som har det övergripande ansvaret för arbetet med att nå de 16 miljömålen och en viktig del i deras arbete är att verka för att alla aktörer i samhället, bland annat företag, ska bidra och ansvara för miljön (Naturvårdsverket 2012f). I arbetet med miljömålen har även länsstyrelser och kommuner en viktig roll i att översätta de nationella miljömålen till egna regionala och lokala mål (Naturvårdsverket 2012e). Enligt Naturvårdsverket (2012h) används vanligtvis de regionala och lokala miljömålen i företags miljöledningssystem då de ofta är mer konkreta än de nationella miljömålen.

De 16 miljö kvalitetsmålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Frisk luft
- Bara naturlig försurning
- Giftfri miljö
- Skyddande ozonskikt
- Säker strålmiljö
- Ingen övergödning
- Levande sjöar och vattendrag
- Grundvatten av god kvalitet
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv

Figur 4. På den svenska miljömålsportalen *Miljomål.se* finns ytterligare information.

Enligt denna miljöutredning berörs inte miljömålen *Säker strålmiljö* och *Storslagen fjällmiljö* av bankens egen verksamhet idag.

Ytterligare information går att finna på den svenska miljömålsportalen *Miljomål.se* (**figur 4**).

5. RESULTAT - SPARBANKEN ÖRESUND OCH ISO 14001

Resultatet av denna inledande miljöutredning presenteras nedan i form av en översiktlig redovisning av systemelementen i ISO 14001 och hur Sparbanken Öresunds miljöarbete uppfyller kraven i ISO 14001. Som tidigare nämnt går uppdraget ut på att identifiera bankens miljöaspekter, därav är störst fokus lagd på just det avsnittet jämfört med övriga avsnitt som har syftet att introducera banken i omfånget av arbetsgången i ett miljöledningssystem enligt ISO 14001.

5.1 Miljöpolicy

Miljöpolicy är den första huvudkomponenten i ISO 14001 och den ska spegla företagets viktigaste miljöfrågor. Policy ligger även till grund för företagets övergripande och detaljerade miljömål och samtidigt indikerar den visioner och ambitionsnivån för det samlade miljöarbetet. Vanligtvis används miljöpolicy som en del i företagets kommunikation med kunder, leverantörer, entreprenörer och andra intressenter. En miljöpolicy som är framtagen med eftertanke kan leda till nya affärer där miljöhänsyn är ett av motiven. Enligt ISO 14001 finns det ett krav på att miljöpolicy ska vara tillgänglig för allmänheten (Almgren och Brorson 2009).

Det är företagets högsta ledning som *äger* miljöpolicy, vilket innebär att ledningen har ansvar för att upprätta, genomföra och underhålla den (Almgren och Brorson 2009).

Innan miljöpolicy tas fram är det bra om företagsledningen är medveten om de betydande miljöaspekterna, miljölagstiftningen och miljömålen då det med detta som bakgrund är enklare att skriva en konkret och riktig miljöpolicy. Enligt ISO 14001 bör policy med jämna mellanrum granskas och eventuellt uppdateras för att ständigt vara aktuell och relevant enligt nutida förhållande (Almgren och Brorson 2009).

Sparbanken Öresunds miljöpolicy lyder:

"Sparbanken Öresunds verksamhet ska präglas av miljöhänsyn. Vi ska därför:

- *Öka kunskapen och höja medvetenheten om miljöfrågor hos alla medarbetare.*
- *Påverka, ställa krav på och samarbeta med andra företag, leverantörer, myndigheter och organisationer ur ett hållbarhetsperspektiv.*
- *Se miljöförbättrande åtgärder som investeringar.*
- *Förebygga föroreningar i luft, mark och vatten genom att beakta miljöpåverkan av det vi gör.*
- *Ständigt sträva efter att använda våra resurser på ett så miljöeffektivt sätt som möjligt."*

En miljöpolicy och ambitioner med miljöarbetet har inrättats men det finns inga mätbara mål och det är inget som följs upp.

Enligt ISO 14001 ska en miljöpolicy bl a innehålla åtagande om ständig förbättring och förebyggande förorening, åtagande om att följa tillämpliga lagar och andra krav gällande företagets miljöaspekter, vara dokumenterad, införd och underhållen, vara kommunicerad till all personal och för de som arbetar på uppdrag av företaget och slutligen ska den vara tillgänglig för allmänheten.

Banken bör göra en del justeringar och tillägg i sin miljöpolicy för att den ska vara godtagbar enligt ISO 14001. Styrkor och förslag till åtgärd sammanfattas nedan.

Styrkor

- Åtagandet att förebygga föroreningar.
- Åtagandet att ständigt sträva efter att använda resurser på ett miljöeffektivt sätt.
- Åtagandet att ställa krav på leverantörer m fl.
- Miljöpolicyn finns på bankens intranät och är kommunicerad till all personal.

Förslag till åtgärd

- För att stödja ISO 14001 saknas ett åtagande om att följa lagar och andra krav.
- Tydligare beskriva åtagandet om ständig förbättring.
- Det saknas idag en rutin för att underhålla miljöpolicyn.
- En handlingsplan måste införas för hur man ska uppfylla miljöpolicyn.
- För att stödja ISO 14001 ska miljöpolicyn vara tillgänglig för allmänheten och kan exempelvis presenteras på sparbankenoresund.se

5.2 Planering

Det är i planeringsfasen (**figur 5**) som företagets viktigaste miljöfrågor och mål tas fram, samt en handlingsplan för att förverkliga miljöpolicyn (Almgren och Brorson 2009).

Nedan har en inventering av bankens miljöaspekter utförts samt en bedömning av vilka aspekter som är det mest betydande ur miljösynpunkt. Denna bedömning är något som bör göras regelbundet då ökad insikt i miljöfrågor, förbättrad reningsteknik, nya lagar, nytt synsätt mm gör att vilka som är de viktigaste miljöfrågorna ständigt förändras (Almgren och Brorson 2009).

De legala och övriga kraven som banken berörs av ska också identifieras i denna fas (Brorson och Larsson 1998).

Figur 5. Huvudkomponent 4.3 Planering, dvs planeringsfasen i PDCA-cykeln.

5.2.1 Miljöaspekter

Att kartlägga bankens miljöaspekter är det viktigaste arbetet i ett miljöledningssystem och samtidigt det mest omfattande (Naturvårdsverket 2008). Definitionen av en *miljöaspekt* lyder:

"delar av en organisations aktivitet, produkter eller tjänster som kan inverka på miljön".

Definitionen av *betydande miljöaspekt*:

"en miljöaspekt som har eller kan ha en betydande miljöpåverkan".

Miljöaspekter orsakar *miljöpåverkan* dvs häremellan finns ett "orsak-och-verkan-förhållande", det är inte alltid lätt, men viktigt, att hålla isär dessa två delar (Zachrisson 2002). Ett exempel på detta är miljöaspekten "*utsläpp av koldioxid till atmosfären från panncentralen*" som ger miljöpåverkan "*växthuseffekt*" (Brorson och Larsson 1998).

Att göra den miljömässiga bedömningen av *miljöpåverkan* för att få fram de betydande miljöaspekterna är inte heller helt enkelt, inte heller att bedöma storleken av diverse miljöpåverkan. Helt korrekta

bedömningar är inget man ska förvänta sig utan istället handlar det om att skilja på stort och smått (Zachrisson 2002). Definitionen av *miljöpåverkan* lyder:

”varje förändring i miljön antingen positiv eller negativ, som helt eller delvis är ett resultat av organisationens aktiviteter/verksamhet, produkter eller tjänster”.

Enligt ISO 14001 finns det inget krav på någon förbättring av de betydande miljöaspekterna utan det som krävs är att företaget har någon typ av kontroll av dem genom exempelvis lämplig övervakning eller mätning. En viktig del är att alla miljöaspekter får tydliga ägare (Zachrisson 2002).

Miljöaspekter kan delas in i två huvudkategorier, *direkta* och *indirekta*. Direkta miljöaspekter kan vara tjänsteresor, energianvändning eller pappersförbrukning. En indirekt miljöaspekt är exempelvis regler, bidrag, rådgivning, upphandling och inköp. Miljöaspekter att ta i beaktning gäller både nuvarande verksamhet, men även dåtida och framtida ska räknas in (Zachrisson 2002).

I korthet är bankens direkta miljöaspekter:

- Lokalisering
- Kontanter
- Användning av energi
- Användning av vatten
- Användning av papper
- Avfall
- Transporter (i tjänst)
- Rengöring och kemikalieanvändning

Banken ger även upphov till indirekta miljöaspekter vilka också bör tas hänsyn till:

- Utbud av produkter/tjänster (fonder, sparande, kreditgivning och rådgivning mm)
- Inköp och upphandling
- Återvinning (bankkort, kontorsinredning, papper och annat avfall mm)
- Transporter (kunder och personal till kontoret, leverantörer, entreprenörer)

5.2.1.1 Struktur

När denna kartläggning har utförts har jag utgått från fyra steg för en strukturerad genomgång:

”Våra kontor”

- Lokalisering och samspel med omgivning
- Legala aspekter, tillstånd från länsstyrelse för verksamhet

”Användning av naturresurser”

- Energi
- Papper
- Vatten
- Förbrukningsmaterial

”Miljö- och hälsopåverkan av verksamheten”

- Användning av kemiska produkter
- Avfall
- Risker, ex brand

”Indirekt miljöpåverkan som banken kan påverka”

- Produkter och tjänster
- Inköp och upphandling
- Transporter

Under hela processen har utsläpp till luft, mark och vatten tagits i beaktning.

5.2.1.2 Värdering av miljöaspekter

När alla miljöaspekterna är identifierade ska de värderas och prioriteras för att slutligen få fram de betydande miljöaspekterna. De mest betydande aspekterna bör åtgärdas först. Det finns väldigt många olika sätt på hur man värderar miljöaspekter men det är inte många metoder som finns dokumenterade i allmänt tillgängliga publikationer. Det är ofta upp till varje verksamhet att själv välja en modell som är passande. Den betydande miljöpåverkan kan vanligtvis betyda att både förbättringspotential och affärsmöjligheter är stora. Därför ska företag inte vara rädda för att hitta för svåra eller för många betydande miljöaspekter då bl a ett ekonomiskt perspektiv får finnas med när företaget bestämmer vilka aspekter som ska förbättras (Zachrisson 2002).

Jag har tagit fram en modell som jag anser passa bankens nuvarande ambitionsnivå. Modellen är enkel för banken att förstå och tanken är att de sedan själva ska kunna arbeta vidare utifrån detta arbetssätt. En skiss över tillvägagångssättet med stegvisa förklaringar visas i **figur 6**.

De kriterier som har använts i denna utredning för att beskriva drivkrafterna och bedöma betydelsen av Sparbanken Öresunds miljöaspekter är:

- **Omfattning**
Beskriver hur stor påverkan är från miljöaspekterna, exempelvis berör detta mängden avfall, hur stor energiförbrukningen är eller hur ofta en aktivitet inträffar.
- **Allvarlighet**
Hur skadlig en miljöpåverkan av miljöaspekten bedöms vara, t ex risk för människors hälsa och miljön eller varaktighet av miljöpåverkan.
- **Genomförbarhet**
Beskriver möjligheterna, hur lätt eller svårt, att genomföra en åtgärd för att minska påverkan från miljöaspekten.
- **Lagar och andra krav**
Exempelvis gränsvärden för utsläpp, kommunala avfallsförordningar och kundkrav.
- **Ekonomi**
Hur stor eller liten kostnad det är för banken att genomföra en åtgärd och/eller hur mycket de kan spara på en åtgärd på längre sikt.
- **Sveriges miljömål**
Ett bra sätt enligt Naturvårdsverket (2008) är att koppla ihop miljöaspekterna med de 16 nationella miljömålen.

Om banken i sitt fortsatta arbete vill komplettera med ytterligare drivkrafter går det bra att utöka ovanstående lista.

En listning och resonemang gällande drivkrafterna ovan genererar en slutlig värdering av miljöaspekten på en skala från 0 till 3:

- 3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
- 2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
- 1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.
- 0 = ingen betydande miljöaspekt

5.2.1.3 Hur metoden används

STEG 1 – AKTIVITETER

Börja med att lista de aktiviteter som miljöaspekten består av. Exempelvis består miljöaspekten *Användning av energi* på ett kontor av bl a el och inomhusklimat, se **figur 6, kolumn 1**.

STEG 2 – MILJÖPÅVERKAN

Nästa steg är att lista all miljöpåverkan som aktiviteten orsakar. Exempel kan vara onödigt utnyttjande av naturresurs, utsläpp till luft, mark och vatten, försurning, markanvändning mm, se **figur 6, kolumn 2**.

STEG 3 – DRIVKRAFT

Lista alla tänkbara drivkrafter utifrån värderingsmodellen, dvs omfattning, allvarlighet, genomförbarhet, lagar och andra krav, ekonomi och Sveriges miljömål. Exempel på detta är kostnad för företaget, enkelt att åtgärda, Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, se **figur 6, kolumn 3**.

STEG 4 – VÄRDERING

Sista steget innebär att drivkrafterna vägs samman och aktiviteten får en slutlig värdering enligt skalan 0 till 3 där 0 innebär ingen betydande miljöaspekt och 3 är en betydande miljöaspekt med hög prioritet, se **figur 6, kolumn 4**.

Exempel - Miljöaspekt "Användning av energi"

1) Börja med att lista de olika aktiviteter som miljöaspekten består av.

2) Vilken miljöpåverkan orsakar aktiviteten? Lista all tänkbar miljöpåverkan här.

3) Här listas alla drivkrafter (omfattning, allvarighet, genomförbarhet, lagar och andra krav, ekonomi, Sveriges miljömål) för aktuell aktivitet. Dessa drivkrafter leder fram till värderingen i nästa kolumn.

4) Värdering enligt skalan:
3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.
0 = ingen betydande miljöaspekt

Tabell 1. Miljöaspekt "Användning av energi"

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
El (Belysning, datorer, skrivare mm)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. Någorlunda enkelt att åtgärda. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Inomhusklimat (Uppvärmning, kylning, ventilation)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. God arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

Figur 6. Ett exempel på hur värderingsmodellen används.

5.2.1.4 Lokalisering

Var industrier och andra verksamheter med miljöpåverkan är lokaliserade är av stor vikt ur miljösynpunkt (Brorson et al 1998). I regeringens miljömål *God bebyggd miljö* står skrivet "Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas." (Naturvårdsverket 2012c).

Bankens verksamhet präglas av kontorsarbete, vilket inte är något som utgör särskilt hot mot miljön eller riskerar att störa närliggande grannar något nämnvärt, avseende lokalisering. Det finns ändå några delar att fundera över, exempelvis om det finns historiska problem med föroreningar i byggnaderna (ex asbest, radon, PCB) och om verksamhetens lokalisering är godtagbar ur transportsynpunkt (för kunder, anställda, leverantörer). Även en enkel sak som en eventuellt blinkande företagsskylt kan störa närliggande grannar.

Huvudkontoret ligger i en nybyggd lokal i centrala Malmö i närheten av centralstationen. Det finns goda möjligheter att ta sig till huvudkontoret med tåg, buss och cykel. Hur de 35 kontoren är belägna i respektive stad eller ort är inget jag undersökt. Jag har inte heller undersökt eventuella tidigare miljöproblem i byggnaderna. Det är något banken skulle kunna titta vidare på i sitt arbete framöver.

Tabell 2. Miljöaspekt "Lokalisering" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Omgivning	Ingen påverkan.	-	0 = ingen betydande miljöaspekt
Byggnader	Utsläpp till luft. Markanvändning.	Minskade driftskostnader. Följa lagar och andra krav. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, God bebyggd miljö.	0 = ingen betydande miljöaspekt
Kommunikation (transporter)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Försurning. Utnyttjande av fossila bränslen. Buller. Partiklar i luft.	Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Bara naturlig försurning, Frisk luft och God bebyggd miljö.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet

Styrkor

- Ingen nämnvärd påverkan på omgivning därav ingen utvald styrka.

Förslag på åtgärd

- Se över om alla kontor erbjuder bra möjligheter för kunder att åka kollektivtrafik till kontoret.

5.2.1.5 Användning av energi

Den största miljöpåverkan i bankers verksamhet står kontorsdelen för (Assarsson 2012). I synnerhet är det energiförbrukningen som står för mest påverkan vilket inbegriper belysning, uppvärmning, kylning, ventilation och uttagsautomater bland annat.

Banken hyr idag alla lokaler, förutom den på Kyrkogatan i Lund, och det finns ingen sammanställning över vilka olika typer av uppvärmning som används idag.

HUSHÅLLSEL

I vintras gjordes en ny upphandling som gäller för ungefär hälften av alla kontor. Det fanns inga långtgående miljökrav enligt inköpschef Claés Lahéus (2012) men efter en tuff upphandling slöts avtal med Skånska Energi som enbart säljer el som är baserad på förnybara källor (Skånska Energi 2012). Resterande kontor har avtal med Bixia (Lahéus 2012). Bixia erbjuder tillval som Bra Miljöval och Bixia vattenkraftsel men det är inget som ingår i standardavtalen (Bixia 2012). Banken har valt att inte sluta sig till dessa tilläggsavtal. Tanken är att en gemensam upphandling ska göras för samtliga kontor från och med den 1 januari 2015 (Lahéus 2012). Avtalet med Skånska Energi går ut 2014-12-31 och avtalet med Bixia går ut 2013-12-31 (Lahéus 2012). Varje kontorschef ansvarar idag för sin egen förbrukning.

Gällande belysning finns det en hel del att göra enligt Lahéus (2012). Idag finns en *vardagspolicy* men varje kontor gör på sitt eget sätt. Byte till longlife-lysrör pågår, bland annat gjordes inköp av 120 stycken i början av året. Lahéus beskriver att det i ett rum på något kontor fanns flera olika typer av ljuskällor i armaturerna som gav väldigt olika sken, varav några flimrade och någon ljuskälla var trasig. På

huvudkontoret tänds hela lokalen på två våningar upp samtidigt när städpersonalen anländer kl 06.00. På kvällen släcks lamporna mellan ungefär klockan 22 och 23 då nattlarmet aktiveras. Rörelsedetektorer är beställda till huvudkontoret och ska installeras under 2012 (Lahéus 2012). På fastighetens utsida finns vanligtvis en logotyp som oftast är upplyst. Även denna ljuskälla bör ses över.

På varje kontor finns ett antal skrivare/fax/kopiatorer samt servrar. Servrarna måste vara igång hela natten men skrivarna samt annan elektronik bör stängas av.

Banken har haft svårt att ta fram statistik av olika slag då det inte finns några rutiner för detta. De har dock redovisat data för sin egen fastighet vilket visar att årsförbrukningen av hushållsel år 2011 var 490 551 kWh på Kyrkogatan i Lund (**tabell 3**) (Lahéus 2012). Kyrkogatan är bankens största kontor med drygt 4000 kvm kontorsyta och ytterligare ca 1000 kvm källaryta.

Tabell 3. Förbrukning av hushållsel på Kyrkogatan i Lund år 2011 uppgick till 490 551 kWh.

Förbrukning, "hushållsel" (kWh)	2011
Lund, Kyrkogatan	490 551

INOMHUSKLIMAT (UPPVÄRMNING, KYLNING, VENTILATION)

Banken har redovisat en årsförbrukning för 2011 på 524 MWh för uppvärmning av kontoret på Kyrkogatan i Lund, via fjärrvärme (**tabell 4**). Lahéus (2012) berättar också att det inte är alla kontor som har fjärrvärme, vissa har olja och andra exempelvis direktverkande el.

Tabell 4. Förbrukning av fjärrvärme på Kyrkogatan i Lund år 2011 uppgick till 524 000 kWh.

Förbrukning, fjärrvärme (kWh)	2011
Lund, Kyrkogatan	524 000

Generellt sett är kylning något som slukar mycket el och är därför något man bör ha god kontroll över på alla kontoren (Lidström 2012). Varje kontor har egna kontorsserverar vilka måste vara igång dygnet runt. Dessa kräver både kylning och god ventilation vilket även det förbrukar mycket el.

UTTAGSAUTOMATER

Banken har ett flertal uttagsautomater (45 st) och även dessa bidrar till viss del till elförbrukning, om än i mindre mängder (Sparbanken Öresund 2012f).

ENERGIANVÄNDNING - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 5** nedan presenteras en sammanfattning över miljöaspekten *användning av energi* samt dess aktiviteter olik miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 5. Miljöaspekt "Användning av energi" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Hushållsel (Belysning, datorer, skrivare mm)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. Någorlunda enkelt att åtgärda. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Inomhusklimat (Uppvärmning, kylning, ventilation)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. God arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
El (Uttagsautomater)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Minskad kontanthantering. Minskad energiförbrukning. Säker arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	0 = ingen betydande miljöaspekt

Styrkor

- Påbörjat byte till longlife-lysrör

Förslag på åtgärder

- Köp miljömärkt el.
- Sätt press på fastighetsägare att välja gröna alternativ.
- Separata elmätare på kontoren för mätning av hushållsel.
- Tävling mellan kontoren för att motivera kontorschefer och anställda att effektivisera energiförbrukningen.
- Tända upp och släcka alla utrymmen sektionvis då vissa avdelningar inte är bemannade, exempelvis genom rörelsedetektion. Exempelvis fikarum, kopieringsrum, förrådsutrymmen, toaletter m fl.
- Gör en total inventering av olika typer av ljuskällor, dokumentera detta och successivt och strategiskt byt ut till bättre lågenergialternativ som avger lite värme, förslagsvis LED alternativt induktionslampor (Lidström 2012). Samtidigt kan det vara bra att se över hur armaturerna är placerade; rätt höjd, riktning, modell mm och se om det passar de arbetsuppgifter som ska utföras på platsen, eller kanske är överflödigt.
- Datorer och skrivare/kopiatorer bör stängas av på natten och inte stå i stand-by-läge.
- För statistik över energiförbrukning och energikällor. Presentera i tabell eller stapeldiagram för att tydligare se olika trender. Samma uppställning kan med fördel göras för uppvärmning, pappersförbrukning, olika typer av belysning mm.

5.2.1.6 Användning av vatten

Som nämnts ovan har de på banken som hjälpt mig ta fram statistik haft svårt att ta fram detta i efterhand, då det idag inte finns något samlat system för kontroll över bl a vatten- och energiförbrukning, enligt dialog med Lahéus (2012). Vidare menar han att ytterligare en faktor som har försvårat arbetet med att ta fram data är att banken hyr de flesta lokalerna vilket innebär att de olika hyresvärdarna sköter all betalning av driftskostnader och att banken endast får ett tillägg respektive avdrag vid årsredovisningen.

Bankens vattenförbrukning består främst i allmän hushållsanvändning såsom förbrukning vid diskning, vid spolning i toaletter och vid rengöring. Årsförbrukningen av vatten på Kyrkogatan var 213 m³ (Lahéus 2012).

Även om banken inte har någon större vattenförbrukning gäller det att alla i samhället bidrar till ett hållbart samhälle. Naturligt grundvatten är en naturresurs som det kan råda brist på, i synnerhet gäller detta tätorter vid kusten och jordbruksområden i södra Sverige där det förekommer bland annat bekämpningsmedel och nitrat i grundvattnet (Naturvårdsverket 2012a). Detta är områden där banken idag har kontor.

VATTENANVÄNDNING - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 6** presenteras en sammanfattning över miljöaspekten *användning av vatten* samt dess aktiviteter olik miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 6. Miljöaspekt "Användning av vatten" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Vattenförbrukning	Resursförbrukning.	Åtagande i miljöpolicy. Kostnad för företaget. Kommunala krav. Lagar och andra krav. Sveriges miljömål Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård.	0 = ingen betydande miljöaspekt
Avlopp	Viss mängd rengöringsmedel i avloppsvatten	Kommunala krav. Lagar och andra krav. Sveriges miljömål Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård.	0 = ingen betydande miljöaspekt

Styrkor

- Ingen användning mer än vanlig hushållsförbrukning.

Förslag på åtgärder

- För statistik över förbrukad mängd vatten per år och per kontor.

5.2.1.7 Användning av förbrukningsmaterial

PAPPER

Det används mycket stora mängder papper och kuvert i banken. Olika typer av utskick görs till kunder så som exempelvis låneavier, kontoutdrag, årsbesked, legal information i form av villkor, direktreklam och broschyrer. Dessa utskick sker från olika system, ex SDC, Abasec, SBAB och Nutitium. En del av förbrukningen uppstår också på kontoren där personal skriver ut papper som används i det dagliga arbetet (Elwing 2012).

Enligt bankens Årsrapport för 2011 används alltid Svanen- och FSC-märkt papper för olika trycksaker. Miljömärkningar som exempelvis Svanen och Bra Miljöval ställer krav på skogsbruket, användningen av returfiber, användning av energi och kemikalier vid tillverkning, utsläpp och avfall vid tillverkningen samt möjlighet till återvinning av pappret, dvs de tittar på produkternas miljöpåverkan under hela

livscykeln (Malmö Stad 2012). Genom att använda återvunnet papper istället för färskfiber från träd minskar koldioxidutsläppen med 1,5 ton per ton återvunnet papper samtidigt som även råvaran, dvs träden, sparas (IL Recycling 2012). Pappersfibern kan återvinnas 5-7 gånger och återvinningen bidrar till en energibesparing på 50 % (IL Recycling 2012, Återvinningsindustrierna 2012).

Inköp av kontorspapper år 2011 uppgick till 14,4 ton enligt inköpsansvarig Lahéus (2012). Mycket av denna pappersanvändning består av protokoll, utskrifter för korrekturläsning, avtal mm. Det mesta hamnar i sekretesstunnorna enligt Lahéus (2012). Det finns ingen allmän pappersinsamling för sådant som inte är hemligstämplat så även tidningar och andra papper läggs i sekretesstunnorna. IL Recycling är ansvariga för tunnorna och kommer efter ett schema och hämtar tunnorna även om de inte är fulla. Idag finns ingen vägning på dessa kärl så det är svårt att uppskatta om frekvensen av tömningen är lagom. Det är, enligt IL Recycling (2012), upp till kunden själv som märker om antal tömningar sker med lagom frekvens.

Sparbanken Öresund har tillsatt en projektgrupp som ser över möjligheten att samköra vissa utskick till sina kunder (Elwing 2012). Exempelvis behöver inte två olika brev som ska till samma person skickas i separata kuvert, utan bör läggas i ett och samma för att minska både kuvertanvändning och transporter. Om både maka och make tillhör samma bank och samma informationsblad ska skickas till båda, skulle det kunna göras ett gemensamt utskick till familjen istället för att varje person i hushållet får ett eget kuvert med likadan information. Dock är viss information skyddad genom sekretess och kan inte sampaketeras. Alla sambor eller makar har inte heller gemensam ekonomi och kanske vill hålla viss information från banken privat (Elwing 2012).

Nedan visas en översiktlig lista på en del av pappersanvändningen för att banken ska få en inblick i omfånget av förbrukningen (**tabell 7**). Siffrorna är inte absoluta, en del antagningar har gjorts av personalen som tagit fram statistiken och listan är inte komplett då vissa uppgifter saknas. Data från Abasec och SBAB som levererats via Eva Carin Jarö är egentligen en total volym av både Sparbanken Öresunds och Sparbanken Syds utskick, där Jarö gav riktlinjen att 80 % av summan var Sparbanken Öresunds, denna del visas i tabellen. I statistiken från SBAB noterar jag att ca 250 000 utskick, ex kontoutdrag, årsbesked, betalningsavier, har gjorts via e-arkiv. Vid uträkning av antal ark som använts på kontoren har jag utgått från 14,4 ton papper och räknat med att varje ark väger 6 gram då vanligt kontorspapper vanligtvis väger drygt 5 gram enligt Kontorsmaterial.se (2012). Denna uträkning ger att kontoren under 2011 förbrukat cirka 2, 4 miljoner pappersark.

Gällande statistik från marknadsavdelningen har Magnus Månsson utgått från 4,4 ton utskick och gjort ett antagande att varje ark väger 20 gram och att varje utskick i snitt består av 1,5 enheter per kuvert, vilket ger 1,47 miljoner utskick. Vidare berättar Månsson att marknadsavdelningen hanterar alla inbjudningar och trycksaker som exempelvis broschyrer vilket görs på tjockare papper och antas stå för 2/3 av summan. I summan ingår även alla *fripassagerare*, dvs de gånger de lägger ner en enhet i ett kuvert som skickas från en annan enhet inom banken.

Då jag inte vet om systemen skriver ut enkelt- eller dubbelsidigt redovisas data i tabellen enligt *antal sidor* eller *antal ark* beroende på hur jag fått statistiken levererad.

Tabell 7. Tabellen visar en översiktlig genomgång av en del av systemens utskick, dvs listan är inte komplett för hela verksamheten. Resultaten redovisas i antal sidor, antal ark, vikt och antal kuvert.

Utskickssystem	Antal sidor	Antal ark	Vikt ark (ton)	Antal kuvert
Papper på kontor (2011)		2 400 000	14,4	
Abasec (Brev 2010)	190 000			70 000
Abasec (Försändelser 2010)	340 000			120 000
SBAB (Försändelser 2010)	460 000			410 000
SBAB (antal utskick via e-arkiv 2010)	250 00	0	0	0
SDC 2010	1 850 000			1 850 000
Marknadsavdelningen (Brev, broschyrer, inbjudningar. Inkl fripassagerare. 2011)			4,4 ton	1 470 000

KONTORSINREDNING

Enligt Elwing (2012) pågår arbete med att ta fram en så kallad *Konceptmanual* med riktlinjer för inköp av kontorsinredning. Exempelvis berör detta möbler, textilier, mattor, armaturer och eventuellt även profilprodukter. När något kontor minskar personal blir kontorsmöbler över, samtidigt kan ett annat kontor behöva skaffa nytt. Då är det ekonomiskt och miljömässigt fördelaktigt om alla möbler har samma profil och kan bytas kontor emellan. Samtidigt ska inredningen hålla både stil- och kvalitetsmässigt över lång tid.

ANVÄNDNING AV FÖRBRUKNINGSMATERIAL - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 8** presenteras en sammanfattning över miljöaspekten användning av *förbrukningsmaterial* samt dess aktiviteter och olika miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 8. Miljöaspekt "Användning av förbrukningsmaterial" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Papper	Nyttjande av naturresurs. Avfall. Utsläpp till luft, mark och vatten. Försurning.	Åtagande i miljöpolicy. Stor omfattning. Stor miljöpåverkan. Kostnad för företaget. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar, Giftfri miljö, Bara naturlig försurning.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Kontorsinredning	Nyttjande av naturresurser. Avfall.	Åtagande i miljöpolicy. Kostnad för företaget. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.

Styrkor

- Påbörjat projekt gällande att samköra utskick.
- Allt papper är Svanen- eller FCS-märkt.
- Påbörjat projekt ang kontorsinredning *Konceptmanualen*.

Förslag på åtgärder

- Skriv ut och kopiera dubbelsidigt på både kontor och vid utskick till kunder.
- Ställ in dubbelsidig utskrift som standardinställning på datorn. Visa anställda hur man gör olika typer av inställningar för utskrift.
- Korrekturläs så långt möjligt på skärmen.
- Använd e-post så mycket som möjligt.
- Elektroniska löneavier till anställda.
- Uppmana kunder att använda bankens internet- och mobiltjänster.
- Utveckla om möjligt bankens internet- och mobiltjänster
- Se över annan leverantör för sekretessmaterial. Stena är ett exempel på företag som hämtar och väger strimlat papper för att få bättre kontroll på om hämtning av sekretessstunnor sker med lagom intervall.
- Öka användningen av den mer miljövänliga B-posten vid vanliga brevutskick.
- Återvinn kontorspapper, tidningar, papp och kartong.
- Använd toalett- och hushållspapper av 100 % returpapper.
- Installera tyghandduksrullar på toaletterna.
- Undvik papper som bleks med klor och använd hellre kuvert och anteckningsblock av oblekt papper.
- Välj miljömärkta möbler, textilier och mattor, se ex Svanen.nu för lista med tillverkare av miljömärkta möbler. Mattor ska med fördel väljas i naturmaterial, ex ull eller hampa.

5.2.1.8 Avfall

HUSHÅLLSAVFALL

Det finns ingen allmän reglering av hur avfall ska hanteras på banken idag utan det är upp till varje kontor (Lahéus 2012). Banken verkar i flera olika kommuner och varje kommun och verksamhetsutövare är ansvariga för att avfallet hanteras på ett *"miljömässigt godtagbart sätt"* enligt miljöbalken (Naturvårdsverket 2012a). Detta innebär att de olika kontoren har olika regler att följa. Ett kontor i Båstad har exempelvis åtta olika avfallskärl medan andra har mycket färre och sorterar inte matavfall än. Varje kommun ska se över sina avfallsplaner minst vart fjärde år och de fokuserar allt mer på hur uppkomsten av avfall ska förebyggas (Avfall Sverige 2011). Eftersom planerna regelbundet kan ändras är det viktigt att banken är medveten om vilka regler som är aktuella och ska följas.

Liksom tidigare nämnt har banken endast kunnat ta fram statistik för den egna fastigheten i Lund. Under december 2011 lämnades 780 kg brännbart avfall härifrån. För endast Kyrkogatan i Lund för hela 2011 blir vikten (780 kg multiplicerat med 12 månader) cirka 9,4 ton (**tabell 9**). För att göra en generell beräkning för alla kontor multiplicerar jag 780 kg med 12 månader och 35 kontor vilket ger en total summa för brännbart avfall på 327 600 kg (ca 330 ton).

Tabell 9. Brännbart avfall på Kyrkogatan i Lund år 2011 uppgick till en vikt av cirka 9,4 ton. En generell beräkning ger en totalvikt brännbart avfall för alla kontor på 330 ton.

Brännbart avfall (ton)	2011
Lund, Kyrkogatan	9,4
(Resterande 34 kontor)	-
Totalt alla kontor	330

Enligt faktura från Lunds Renhållningsverk kostar brännbart avfall 680 kr/ton. 680 kr multiplicerat med 330 ton blir en slutlig summa på ungefär 220 000 kronor. Genom att källsortera på kontoret kan avfallsmängderna minska med upp till en tredjedel enligt Malmö Stad (2012) vilket leder till att även avfallskostnaderna minskar.

Banken har inte kunnat redovisa uppgifter för mängden matavfall, kartong, färgat glas, ofärgat glas, metall eller plast men det finns behållare som töms med jämna mellanrum (Lahéus 2012). Avfall i form av emballage och träpallar anses vara ett problem då det är skrymmande och personal inte vet var de ska göra av detta.

FARLIGT AVFALL

Enligt Lahéus (2012) har banken ingen statistik över farligt avfall. För bankens verksamhet innebär farligt avfall sådant som ex datorer, kontorsmaskiner, lampor, batterier, toners, mobiltelefoner och laddare.

AVFALL - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 10** presenteras en sammanfattning över miljöaspekten *avfall* samt dess aktiviteter olik miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 10. Miljöaspekt "Avfall" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Hushållsavfall	Resursförbrukning. Utsläpp till luft, mark och vatten.	Åtagande i miljöpolicy. Lagkrav. Kostnad för företaget. Enkelt att införa sortering på kontor. Ingen större allvarighet men stor omfattning.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Farligt avfall	Resursförbrukning. Små mängder farligt avfall.	Åtagande i miljöpolicy. Lagkrav. Kostnad för företaget. Enkelt att införa sortering på kontor. Sveriges miljömål Giftfri miljö.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.

Styrkor

- Några kontor har börjat källsortera.

Förslag på åtgärder

- Varje kontorschef ska veta vilka fraktioner som ska samlas in enligt den kommunala avfallsförordningen.
- Ta reda på vikt eller volym av olika avfallsfraktioner genom att titta på avfallsfakturer och överföra data till tabeller och diagram. Jämför mot kostnader.
- Ta reda på vad avfallet kostar företaget per år.
- Skapa en rutin för att samla in avfallsmängder från varje kontor vid varje årsskifte, utse ex kontorscheferna som ansvariga.
- Skriv enkla ordningsregler så alla enkelt och tydligt vet vad som gäller (ex även gäster och nyanställda) så att avfallshanteringen förbättras.
- Diskutera med flera olika leverantörer av varor för att minska mängden avfall från deras produkter.
- Intervjua anställda, de kan ha enkla lösningar på hur man kan förbättra avfallshanteringen.
- Utbilda personalen och informera om de ekonomiska besparingar källsortering kan ge.

5.2.1.9 Produkter och tjänster

Bankens kärnverksamhet består av olika tjänster såsom kreditgivning, kontanthantering, bankkort och rådgivning. Olika banker har valt att erbjuda olika sparformer, lån och placeringsmöjligheter med miljöinriktning vilket leder till att banken och kunderna gemensamt kan minska miljöpåverkan. Bankens egna ambitioner med miljöarbetet:

"Vår ambition är att de produkter och tjänster vi erbjuder våra kunder ska vara genomtänkta utifrån ett hållbarhetsperspektiv"

Det finns dock inga mätbara mål och inga rutiner för uppföljning idag.

Enligt Svenska Bankföreningen (2008) kan banken med fördel underteckna och följa något av de frivilliga internationella initiativen och överenskommelserna som finns. SEB (2011) menar att samarbete med sådana organisationer är ett avgörande steg för att nå en mer hållbar modell för den globala ekonomin. Svenska Bankföreningen rekommenderar:

- **Global Reporting Initiative (GRI)**
En icke-vinstdrivande organisation som främjar ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet. GRI ger riktlinjer för hållbarhetsredovisning som ofta används runt om i världen (GRI 2012).
- **FN:s Global Compact (UNGC)**
Innebär ett åtagande att anpassa sin verksamhet och strategier med tio allmänt vedertagna principer som omfattar mänskliga rättigheter, arbetsrätt, miljö och anti-korruption (United Nations 2011).
- **FN:s Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI)**
Globalt partnerskap mellan UNEP och finansiella organ. Bl a banker, försäkringsbolag och fondförvaltare arbetar med UNEP med syftet att utveckla kunskapen om hur hänsyn till miljö- och sociala frågor påverkar det finansiella resultatet (United Nations 2012b).
- **Principles for Responsible Investments (PRI)**
Ett ramverk initierat av investerare i samarbete med UNEP FI och Global Compact. Består av ett antal frivilliga principer som ska underlätta inkluderingen av miljö och sociala faktorer i en totalbedömning av en investeringsportföljs värde (Svenska Bankföreningen 2008, United Nations 2012a).
- **Equator Principles**
Initierat av flera internationella banker tillsammans med International Finance Corporation. Syftet är att erbjuda ett accepterat ramverk gällande kreditrisker för låntagare och långivare vid

projektfinansiering med avseende på miljö- och socialrelaterade risker (Svenska Bankföreningen 2008, The Equator Principles Association 2011).

- **Carbon Disclosure Project (CDP)**

CDP är en oberoende icke-vinstdrivande organisation, initierad av internationella investerare, som arbetar för att få fram information om hur klimatförändringarna påverkar aktievärdet av investerarens portföljer. De erbjuder ett globalt system där tusentals företag och städer idag kan mäta, hantera och dela miljöinformation (Carbon Disclosure Project 2012).

Enligt Elwing (2012) är ovanstående inte något som banken idag är ansluten till. Utöver de alternativ ovan finns även exempel på ytterligare internationella åtaganden som berör etik och miljö; ICC's Business Charter for Sustainable Development, FTSE4Good, Ethibel Excellence Index och Dow Jones Sustainability Index (Assarsson 2012).

KREDITGIVNING OCH LÅN

Enligt Svenska Bankföreningen (2008) är miljörisker i samband med kreditgivning en av bankens mest betydande miljörisker. Sedan länge har det både internationellt och nationellt varit vanligt att en analys av miljörisker ingår i processen vid kreditbedömningar. Huvudsyftet med riskanalysen är att minska risken för kreditförlust (Svenska Bankföreningen 2008).

Göran Sjöberg, chef för Företagsmarknad, berättar att bankens företagsrådgivare använder ett hjälpverktyg *Kredit-PM* vilket består av en checklista där bl a ett antal frågor angående miljön finns representerade (Sjöberg 2012). Enligt Jan-Olof Arvidsson, chef för Kredit, är checklistan uppdaterad nu i höst och angående kundens verksamhet ställs frågorna:

"Miljöaspekter och etik

Är bolagets verksamhet miljöfarlig?

Har bolaget nödvändiga tillstånd?

Har bolaget miljöpolicy/certifiering?

Är bolagets verksamhet förenligt med bankens värdegrund?"

Sjöberg (2012) förklarar vidare att rådgivarna kan lite om mycket och ibland måste ta hjälp av bankens interna jurister eller exempelvis Länsstyrelsen vid behov av ytterligare kunskap.

Miljölånet är ett lån med fördelaktig ränta som banken beviljar mindre och medelstora företag som vill göra en investering vilket medför miljöförbättringar eller minskar miljöbelastningen (Sparbanken Öresund 2012a). Vanligtvis täcker lånet investeringar gällande allmän miljöpåverkan, minskad energiförbrukning eller att byta till gröna energikällor. Ytterligare prioriterade områden enligt banken är investeringar som görs för att skydda mark- och grundvatten, förbättra arbetsmiljön, begränsa luftföroreningar, återvinning av processvatten eller täta gödselbrunnar inom lantbruksnäringen (Sparbanken Öresund 2012a). Vid utlåning måste banken kunna säkerställa att eventuella miljörisker kan upphöra genom miljöförbättrande åtgärder. På så vis kan banken bidra till affärsnytta, kundnytta och miljönytta (Swedbank 2012d).

Enligt CG Hellblom, BI Manager, beviljades under 2011 38 stycken Miljölån, uppdelat på 31 kunder och beviljat från 10 av de 35 kontoren till ett värde av drygt 35 miljoner kronor (**tabell 11**).

Tabell 11. Antal beviljade Miljölån under 2011 uppgick till 38 stycken fördelat på 10 av de 35 kontoren.

Antal beviljade Miljölån	2011
Båstad	4
Helsingborg Drottninggatan	1
Eslöv	21
Företagskontor Hyllie	1
Förslov	3
Höganäs	1
Hörby	1
Lomma	1
Munka Ljungby	4
Staffanstorp	1
Totalt	38

KONTANTER

Enligt Swedbank (2012) sker idag 35 % av alla transaktioner i butiker med kontanter. Att betala med kort eller kontanter ger stor skillnad i miljöpåverkan och bankerna bör sträva efter att erbjuda sina kunder bra möjligheter att betala med kort samt använda olika e-tjänster (Swedbank Sjuhärad 2012).

Kontantbetalningens miljöpåverkan består bland annat av bidrag till *växthuseffekten*, främst genom värdetransporternas förbränning av fossilt bränsle (Swedbank Sjuhärad 2012). Transport av kontanter sker mellan serviceboxar, butiker, plånböcker och banker bland annat. Enligt Sparbanken Nord (2012) reser en hundralapp varje år cirka 1000 mil, vilket motsvarar ett utsläpp av ungefär 500 kg koldioxid (Swedbank 2010). Elförbrukningen i uttagsautomater och kopparhanteringen vid mynttillverkning bidrar till både *försurning* och bildandet av *marknära ozon*. Det är en stor skillnad i miljöpåverkan med avseende på *övergödning*, då kontanthanteringens värdetransporter samt bomullstillverkning (sedlar) orsakar störst påverkan jämfört med kortbetalningens påverkan (Swedbank Sjuhärad 2012)

Hantering av kontanter kostar de svenska företagen flera miljarder varje år (Swedbank 2012b). Förutom kostnader för värdetransporter ingår i beräkningen även kostnader för larm, värdeskåp, rån och kriminalvård (Polisen 2012, Swedbank 2012b). Med ökad kortanvändning kommer risken för rån att minska, vilket kan ge en tryggare arbetsplats för bland annat de som arbetar i butik, restaurang och på banken. Troligtvis kan en minskad kontanthantering också leda till en minskad svart marknad (Polisen 2012). Enligt Nordea (2012) anmäls årligen 9000 rån, varav butiksrånen beräknas drabba 7000 personer psykiskt och/eller fysiskt varje år.

Ett sätt att minska transporten av kontanter och på så vis spara miljön är att hålla nere antalet uttagsautomater. Sparbanken Öresund har idag 45 stycken automater fördelade på 23 orter (Sparbanken Öresund 2012f). Ett annat sätt är att minska antalet kontor som hanterar kontanter. Några av Sparbankens Öresunds kontor i södra Skåne är kontantlösa men enligt Elwing (2012) är det något av en generationsfråga hur väl kontantlösa kontor är accepterade. Vidare menar Elwing att då det antas bo något äldre kunder i nordvästra delen än i Malmöregionen är man mer försiktig med att öppna kontantlösa kontor här. Banken erbjuder sina privatkunder ett sk *Värdepaket* som innehåller tjänster

som anslutning till Internetbanken och Telefonbanken, BankID och bankkort vilket också minskar kontanthantering och på så vis även miljöpåverkan.

Jag har ställt frågor till banken angående bland annat antal kontantuttag i uttagsautomater och kassa, antal kortköp, antal manuella pappersbetalningar och antal överföringar och betalningar i internetbank men har tyvärr inte fått svar då personalen har haft annat som prioriterats högre. Sådan statistik skulle kunna ge indikationer på om bankens kunder hanterar mer eller mindre kontanter år efter år.

BANKKORT

Mängder av bankkort tillverkade av PVC, vinylkloridplast, cirkulerar i vårt samhälle och användningen av PVC har varit omdiskuterad.

Enligt Greenpeace (2012) är plaster till största delen baserade på fossila bränslen, innehåller miljöskadliga tillsatser och är en mycket heterogen grupp som gör plast svårt att samla in och återvinna. Dioxiner, dvs en grupp kemikalier som är giftiga och cancerframkallande, kan bildas vid förbränning av PVC (Region Skåne 2007). Plast- & Kemiföretagen (2011b) beskriver fördelarna på sin webbplats *"...PVC är lätt och mycket slitstarkt, vilket bidrar till effektiv resursanvändning. PVC ger produkter med lång hållbarhet som kräver lite underhåll"*. Vidare hävdar Plast- & Kemiföretagen (2012) att PVC är en klimatsmart plast och är den plast som förbrukar minst energi samt är en av de tre plaster som orsakar lägst utsläpp av koldioxid vid tillverkningen.

Enligt Assarsson (2012) har Världsnaturfonden, WWF, ett samarbete med en av de svenska bankerna i form av ett särskilt betal- och kreditkort där banken vid varje betalning med kortet skänker WWF 25 öre. WWF har ansett att PET-plast är att föredra i bankkort istället för PVC och WWF-kortet har därför tillverkats av PET-plast. Det har visat sig att dessa kort slitits ut mycket fortare och kunderna har ansökt om förnyade kort. Banken hävdar istället att PVC-kortet har en bättre hållbarhet i det långa loppet (Assarsson 2012). År 2004 presenterade EU-kommissionen resultat från en omfattande studie av livscykelanalyser på PVC och alternativa material, vilket visade att PVC är ett lika bra material som alternativen (Plast- & Kemiföretagen 2011a).

Jag har ställt frågan till banken angående hur många bankkort de skickar ut till sina kunder årligen men inte fått svar.

SPARANDE

Placering i etik- och miljöfonder ger kunder trygghet i att de stödjer företag som visar att de behandlar sina sociala, etiska och miljömässiga risker på ett bra sätt (Swedbank 2012a). Exempelvis kan detta innebära att företagen inte tillverkar tvivelaktiga produkter, inte är involverade i händelser där mänskliga rättigheter kränks eller att de är marknadsledande i sin bransch på hållbarhetsområdet (Swedbank 2012c).

Enligt Michael Ekelund, chef Placeringsmarknad, erbjuder Sparbanken Öresund en (1) uttalad etikfond, vilken utgör 2 % av det totala fondutbudet (**tabell 12**). Efter att ha sökt igenom bankens fondlista är min uppfattning att Ekelund syftar på fonden *"Swedbank Robur Ethica Sverige Global"* och om fonden går det att läsa:

"Fonden följer omfattande hållbarhets- och etikkriterier. Det innebär hänsyn till bolags hållbarhetsarbete (miljö, mänskliga rättigheter, arbetstagares rättigheter och affärsetik), associeringar till kränkningar av normer för mänskliga rättigheter och miljö samt koppling till känsliga produkter (vapen, krigsmateriel, alkohol, tobak, spel och pornografi)."
(Sparbanken Öresund 2012d).

Ekelund (2012) berättar vidare att ett lågt intresse från kunderna motiverar varför banken inte har fler etik- och miljöfonder men att det i övrigt är många fonder/fondbolag som följer de gemensamma regler som finns på Europainivå. I bankens etik- och miljöfond är det bara ett fåtal miljoner kronor som är sparade, vilket utgör mindre än 1 % av det totala fondsparandet (Ekelund 2012). Rådgivningen baseras på kundens behov och riskprofil och utifrån det väljer banken de alternativ som är bäst att spara i. Oavsett om de har någon uttalad miljöprofil eller ej, avslutar Ekelund (2012).

Tabell 12. Tabellen visar antal, summa förvaltade tillgångar i SEK samt andel förvaltade tillgångar i procent gällande bankens etik- och miljöfonder.

Nyckeltal	2011
Antal etik- och miljöfonder	1
Summa förvaltade tillgångar i etik- och miljöfonder, miljoner SEK	Några få
Andelen förvaltade tillgångar i etik- och miljöfonder (procent)	< 1

RÅDGIVNING

Som finansiell rådgivare har banken ett stort ansvar i att se till kundens hela situation och ekonomiska förutsättningar. Rådgivning om finansiering, sparande och placeringar ska ge insikt och kunskap i de specifika risker som ingår i varje typ av finansiell handling (Handelsbanken 2011). Rådgivningen bör då även innefatta de risker som berör miljö och de sociala frågorna.

PRODUKTER OCH TJÄNSTER - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 13** presenteras en sammanfattning över miljöaspekten *produkter och tjänster* samt dess aktiviteter och olika miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 13. Miljöaspekt "Produkter och tjänster" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Kreditgivning och lån	Risk för utsläpp till luft, mark och vatten beroende av verksamhet.	Minska risk för kreditförlust. Legala krav. Brett spann på hur stor miljöpåverkan kan vara, därav också en stor risk.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Miljölån	Ger minskad miljöpåverkan.	Grön image och konkurrensfördel för banken. Minskar miljöpåverkan.	Positiv miljöaspekt!
Kontanter	Utsläpp till luft. Övergödning. Försurning. Marknära ozon. Ökar växthuseffekten. Nyttjande av naturresurs.	Säker arbetsmiljö. Stor miljöpåverkan. Sveriges Miljömål Begränsad miljöpåverkan, Bara naturlig försurning, Frisk luft Ingen övergödning,	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Bankkort	Utsläpp till luft. Nyttjande av naturresurs.	Någorlunda stor omfattning. Mindre allvarligt. Svårt att åtgärda. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.

Sparande (fonder)	Sparande i ex "fel" fonder kan stötta företag med stor miljöpåverkan som medför bl a risk för utsläpp till luft, mark och vatten beroende av verksamhet.	Genom etiska/miljöfonder ge garantier att kunder inte stödjer företag med olämplig verksamhet gällande miljön.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
Sparande (etik- och miljöfond)	Sparande i etik- och miljöfond stöttar företag som arbetar med minskad miljöbelastning i sin verksamhet.	Grön image och konkurrensfördel för banken. Minskar miljöpåverkan.	Positiv miljöaspekt!
Rådgivning	Okunskap i rådgivningen kan leda till att kunder stöttar företag med stor miljöpåverkan som medför bl a risk för utsläpp till luft, mark och vatten beroende av verksamhet.	Genom kunskap och samarbete ge garantier att kunder inte stödjer företag med olämplig verksamhet gällande miljön.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.

Styrkor

- Miljölånet för företag - *Positiv miljöaspekt!*
- Erbjuder möjlighet att spara pengar i etik- och miljöfond – *Positiv miljöaspekt!*
- Värdepaketet (Internetbanken, Telefonbanken, BankID och bankkort)

Förslag på åtgärder

- Anslut till något av de frivilliga internationella initiativen och överenskommelserna som Svenska Bankföreningen rekommenderar och som nämnts ovan.
- Öka andelen hållbara finansierings-, investerings- och andra sparprodukter.
- För statistik över antalet miljöutredningar vid kreditgivning, antal kontantbetalningar, e-betalningar, kortbetalningar, antal beviljade miljölån mm mm.
- Miljöbillån
- Grön leasing
- En aspekt att ta hänsyn till vid kreditgivning är de kommande klimatförändringarna. Väntade temperaturökningar med följder som exempelvis höjda havsnivåer med översvämningar som följd samt störda ekosystem, kan innebära en ökad risk för vissa verksamheter vilket bör tas i beaktning vid kreditgivning redan idag (Svenska Bankföreningen 2008).
- Bedömning av miljörisker vid kreditgivning kan ske genom att systematiskt granska den specifika verksamheten i olika steg, och sedan väga samman riskerna. Svenska Bankföreningen beskriver i sin rapport *Miljöfrågor i bankverksamhet* flera områden som bör granskas.
- Håll nere antalet uttagsautomater.
- Uppmuntra kunder att betala med kort när de handlar.
- Uppmuntra kunder att ta ut pengar på sina bankkort när de handlar i en butik. På så vis undviks ett extra ärende till banken/uttagsautomat. Det kommer då inte heller ut "nya" kontanter i handeln och den totala kontantmängden minskar.
- Uppmuntra kunderna att överföra pengar till annans, eller flytta mellan egna, konto via internet eller telefon.
- Utveckling av elektroniska banklösningar för kunder.
- Arbeta för utveckling av säkrare kort och kortterminaler.
- Sänka avgift för butiker med småköp via kortbetalning.

- Förmånligare avtal för butiker som tar kort.
- Erbjuder även privatpersoner möjlighet att bli beviljade ett Miljölån, ex för byte till miljöbil, byta till miljövänligare uppvärmningssystem eller andra miljömässiga investeringar i bostäder mm.

5.2.1.10 Inköp och upphandling

Chef för inköp är Claés Lahéus. Hans roll innebär att han är inköpsansvarig för stort och smått, allt från fastigheter till gem. Fler exempel på bankens inköp och upphandling berör sådant som bland annat kontorsmaterial, kontorsinredning, elektronik, IT-tjänster, fastigheter, kaffe, te, frukt, värdetransportör, städbolag och ansvarig för sekretessmaterial.

Nedanstående formulering är ett utdrag från bankens Miljöpolicy:

"...Vi ska därför... - ...påverka, ställa krav på och samarbeta med andra företag, leverantörer, myndigheter och organisationer ur ett hållbarhetsperspektiv..."

Dock finns inga rutiner eller kriterier för miljöanpassade inköp.

Det förekommer olika typer av miljömärkningar och alla behöver inte betyda att det är bra för miljön (Malmö Stad 2012). Det finns fyra etablerade miljömärkningar i Sverige:

- Bra Miljöval
- Svanen
- EU-blomman
- KRAV

Märkningen *TCO Development*, för datorer och bildskärmar, samt *FSC*, gällande skogsprodukter som märkning av ex trämöbler och papper, är också två viktiga märkningar att känna till (Malmö Stad 2012). För val av leverantör och entreprenör kan banken undersöka eller ställa krav på att de ska vara miljöcertifierade, ex genom miljöledningssystemet ISO 14001. Men för att behålla trovärdigheten vid kravställning är det viktigt att ha ett system för uppföljning (Almgren och Brorson 2009).

INKÖP OCH UPPHANDLING - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 14** presenteras en sammanfattning över miljöaspekten *inköp och upphandling* samt dess aktiviteter och olika miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 14. Miljöaspekt "Inköp och upphandling" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Inköp/upphandling (Kontorsartiklar inkl papper, toners och elektronik, bankkort kontorsinredning)	Olika påverkan beroende på aktivitet. Bl a utsläpp till luft, mark och vatten. Buller. Resursförbrukning.	Åtagande i miljöpolicy. Medverka till bättre miljöarbete i samhället genom att ställa krav på leverantörer. Ganska enkelt att genomföra. Lagar och avtal. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

		god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv.	
Entreprenör	Olika påverkan beroende på aktivitet, bl a transporter. Ex utsläpp till luft, mark och vatten. Partiklar i luft. Buller. Användning av fossila bränslen. Resursförbrukning.	Åtagande i miljöpolicy. Medverka till bättre miljöarbete och arbetsklimat i samhället genom att ställa krav på entreprenör. Ganska enkelt att genomföra. Lagar och avtal. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
- Städning			
- Värde transporter			
- Sekretesshantering			

Styrkor

- Städbolagen är idag miljöcertifierade.

Förslag på åtgärder

- Se över om det finns möjlighet att välja fler leverantörer och entreprenörer som är miljöcertifierade.
- Se över möjlighet att välja annan part för hantering av sekretessmaterial som kan lämna uppgifter om avfallsvikt eller volym för bättre uppföljning av miljöarbetet.
- Prioritera inköp av varor som är miljömärkta.

5.2.1.11 Kemiska produkter

Det är väldigt få kemiska produkter som används på banken idag eftersom verksamheten består av kontorsarbete. I huvudsak berör detta avsnitt rengöringsprodukter och handtvål men i den egna fastigheten på Kyrkogatan i Lund används också köldmedlet HFC för att kyla lokalen (Lahéus 2012).

KÖLDMEDIA

Enligt en tillståndsmyndighetsrapport från 2012-01-05 som jag fått ta del av hade fastigheten en köldmedieinstallation på 38,6 kg HFC. HFC ingår i ämnesgruppen flourkolväte vilket är en växthusgas som endast bildas genom mänsklig verksamhet (Naturvårdsverket 2012b). HFC omfattas av Koyotoprotokollet då gasen bidrar till växthuseffekten i mycket högre grad än exempelvis koldioxid, därför är det av stor vikt att begränsa utsläppen av dessa gaser (Naturvårdsverket 2012b).

Enligt Länsstyrelsen i Skåne (2012) regleras användningen av köldmedier av förordning (2007:846) om flourerade växthusgaser och ämnen som bryter ned ozonskiktet och Miljöbalken samt EG-förordning (EG nr 842/2006). Tillsynsmyndighet är den kommunala miljönämnden. På Länsstyrelsens webbplats beskriver de verksamhetsutövarens skyldigheter såsom bl a:

"Den som äger eller använder en stationär kyl-, luftkonditionerings- eller värmepumptrustning har ansvar för att bl.a. ...- ... se till att service och underhåll utförs enligt fabrikantens anvisningar, för anläggningar där aggregaten omfattas av krav på läckagekontroll och där sammanlagt 10 kg eller mer är installerat ska verksamhetsutövaren se till att en årlig kontrollrapport lämnas till tillsynsmyndigheten senast den 31 mars efterföljande år..." (Länsstyrelsen Skåne 2012).

Vilken typ av kylning som förekommer på övriga kontor är inget jag fått uppgift om då det varierar från kontor till kontor beroende på fastighetsägare.

RENGÖRING

Idag köper banken in städtjänst från tre olika bolag; Lamaro Städservice, Support Syd och ISS. Lamaro Städservice är ett litet bolag och ansvarar endast för ett kontor. Support Syd är ett större företag som städar i norra området samt på huvudkontoret. ISS är även de ett större företag och ansvarar för södra området, dvs gamla Finns område. Både Support Syd och ISS är certifierade enligt ISO 14001. Lamaro Städservice arbetar i enlighet med ISO 14001 men har ännu inte genomgått en certifiering (Visnak 2012).

Under 2012 har städningen på vissa kontor ändrats från att utföras varje dag till endast varannan dag. Detta har enligt Lahéus (2012) gett en 20 % minskning i budgeten, vilken totalt är på 5 miljoner kronor per år. Denna förändring ger således en minskning på 1 miljon kronor per år. Från den 1 juni 2012 blir det varannan dags städning på alla kontor.

Avtalen med dessa tre bolag är uppsagda till den 31 augusti 2013. Istället ska en (1) upphandling göras för våren 2013 då banken t ex kan ställa större miljökrav (Lahéus 2012).

Vidare berättar Lahéus (2012) att städbolagen förser banken med exempelvis handtvål och diskmedel. Banken har inskrivet i städavtalen att städningen skall ske med stor hänsyn till miljöpåverkan och att man skall lägga stor vikt vid att inte överdosera vid användning av kemikalier. Eftersom dessa kemikalier ingår i det fasta pris som banken betalar, utgår Lahéus ifrån att städbolagen har bra koll på sina kostnader och är återhållsamma.

KEMISKA PRODUKTER - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 15** presenteras en sammanfattning över miljöaspekten *kemiska produkter* samt dess aktiviteter olik miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 15. Miljöaspekt "Kemiska produkter" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Köldmedel HFC	Kan vid utsläpp starkt bidra till växthuseffekten.	Köldmedelsförordningen. Liten omfattning. Stor miljöpåverkan om läckage. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
Rengöring	Risk för utsläpp av miljöfarliga och svårnedbrytbara ämnen i naturen. Risk minskar om alla städbolag är miljöcertifierade.	Miljövänlig och lagom frekvent rengöring gynnar företaget ekonomiskt. Kommunala krav ang avlopp. Mindre allvarlighet. Stor omfattning. Sveriges miljömål Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Giftfri miljö.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.

Styrkor

- Två av tre städbolag är miljöcertifierade
- Minskat antal städdagar per vecka.

Förslag på åtgärder

- Ifrågasätt fastighetsägares kylsystem om användning av HFC. Idag finns alternativa kylsystem som utnyttjar vatten och koldioxid som köldmedium.
- Vid nästa upphandling av städtjänst, ställ krav på miljömärkta produkter och städmetoder.
- Ytterligare se över om städfrekvensen kan minskas för vissa utrymme/lokaler.

5.2.1.12 Transporter

I avsnittet behandlas både den direkta miljöaspekten tjänsteresor som sker med bil, tåg och flyg samt de indirekta miljöaspekterna som de anställdas resor till och från arbetet, kundernas transport till kontoren, leverantörers och entreprenörers transport, ex värdetransporter av kontanter. Bankens ambition inom området lyder:

"Användning av bästa möjliga bränsle och minskad bränsleförbrukning. Vår ambition är att resandet i tjänsten ska minska och i och med det minska bränsleförbrukningen."

Det finns dock inga mätbara mål och inga rutiner för uppföljning idag.

TJÄNSTERESOR

Koncernledningen har egna tjänstebilar och banken har även en bilpark för utlåning. Några tjänstecyklar finns på vissa orter, bland annat i Båstad, Lund och på huvudkontoret. Bo-Gustaf Snygg, stf chef personal och personalansvarig, har levererat statistik för bankens bilpark och tjänstebilar, se **tabell 16** och **17**. Med hjälp av registreringsnummer har jag tagit fram miljöklassning via Transportstyrelsen webbplats (Transportstyrelsen 2012).

Bankens bilpark består av fyra Volvo och fyra Renault med årsmodeller från 2004 till 2009, drivna på bensen, diesel eller bensen/etanol varav två är klassade som miljöbilar (Transportstyrelsen 2012). Sju av dessa är miljöklass 2005-bilar och en är miljöklass 2000. Klassningen är ett mått på bilens utsläpp av koloxid, kväveoxider, kolväten och partiklar (Håll Sverige Rent 2012b).

Med tanke på bankens verksamhet, att kontoren och kunder finns i ett närområde, antas att bilparken utnyttjas för kortare körsträckor, då är elbilar ett bättre alternativ ur miljöhänsyn (Stockholms Stad & Vattenfall AB 2012). Alternativt att åka kommunalt eller anordna videokonferenser då det är möjligt. Modernare bilar har ofta mindre miljöpåverkan samt att det finns fler alternativ av drivmedel än hos äldre bilar. I bilparken finns några bilar som snart är tio år gamla och kan behöva ses över.

Tabell 16. Bankens bilpark består av Volvo och Renault med årsmodeller från 2004 till 2009, drivna på bensen, diesel eller bensen/etanol. Miljöklassning av bilarna enligt 2000 och 2005 varav två är klassade som miljöbil.

Märke	Årsmodell	Drivmedel	Miljöklass	Miljöbil
Volvo C30	2009	Bensen/etanol	2005	Ja
Renault Trafic	2006	Diesel	2000	-
Renault Kangoo	2008	Diesel	2005	-
Renault Kangoo	2008	Diesel	2005	-
Renault Trafic Buss	2008	Diesel	2005	-
Volvo V70	2005	Bensen	2005	-
Volvo V50	2009	Bensen/etanol	2005	Ja
Volvo V50	2004	Bensen	2005	-

Bankens tjänstebilar består av tre Audi, tre BMW och en Lexus med nyare årsmodeller från 2010 till 2012, drivna på bensen, diesel eller bensen/el varav en är klassad som miljöbil (Transportstyrelsen 2012). Alla dessa är miljöklass 2005-bilar. Från år 2010 ska alla nya bilar inom EU ha ett genomsnittligt maxutsläpp på högst 120 gram per kilometer (Håll Sverige Rent 2012a). Detta krav klarar inte bankens tjänstebilar (Transportstyrelsen 2012).

Tabell 17. Bankens tjänstebilar består av Audi, BMW och en Lexus, av nyare årsmodell, drivmedel bensen, diesel, bensen/el. De är miljöklass 2005-bilar men endast en är klassad som miljöbil.

Märke	Årsmodell	Drivmedel	Miljöklass	Miljöbil
Audi	2011	Bensen	2005	-
BMW	2010	Diesel	2005	-
BMW	2011	Diesel	2005	-
Lexus	2012	Bensen/el	2005	Ja
BMW	2011	Diesel	2005	-
Audi	2011	Diesel	2005	-

I **tabell 18** redovisas körsträckan för 2011 där tjänstemilen uppgick till 7 238 och antal mil körda med tjänstebil i privata ärenden var 14 976. Enligt ett antagande av Elwing (2012) används manuella

körjournaler i bok. Det är sex personer i koncernledningen som har tjänstebilar enligt Snygg (2012). Divideras summan 22 214 mil med 6 personer ger det resultatet cirka 3700 mil per år per person. Detta kan jämföras mot den genomsnittliga körsträckan i Skåne län för personbilar år 2011 som uppgick till cirka 1 200 mil (Trafikanalys 2012).

Tabell 18. Körsträcka med tjänstebilar, privat och i tjänst, redovisat i antal körda mil, uppdelat på 2010, 2011 och första halvåret av 2012.

Körsträcka (mil)	2010	2011	2012 (jan-jun)
Privat	12 459	14 976	8 767
I tjänst	6 025	7 238	4 22
Totalt	18 484	22 214	13 049

En del tjänsteresor görs med flyg, där övervägande delen av resorna 2011 gick mellan Malmö och Stockholm. Någon enstaka flygning gick längre men ändå inom Europa. 2011 gjordes 208 flygresor (tabell 19). Antal flygkilometer var 115 916 och omräknat i utsläpp koldioxid (CO₂) drygt 19 ton. Statistiken för första halvåret 2012 pekar mot att flygresorna har ökat detta år.

Tabell 19. Bankens flygresor visas i tabellen, uppdelade på antal flygresor, antal km och kilo koldioxid (CO₂).

Flyg	2011	2012 (jan-jun)
Antal resor	208	140
Km total	115 916	100 044
Kg CO ₂	19 272	15 997

Resor i tjänst sker också med tåg men detta är inget banken har redovisat statistik för till denna utredning. Enligt Länsstyrelsen i Skåne Län (1999) är tåg det allra bästa transportsättet ur miljösynpunkt.

INDIREKT ASPEKT GÄLLANDE TRANSPORTER

En viktig del är också att se över den indirekta påverkan av olika transporter. Personalen på banken ska på något sätt ta sig till arbetet varje dag, det är en fördel om kontoren ligger centralt placerade så att kollektivtrafik kan utnyttjas. Även kunderna ska ta sig till kontoren emellanåt, ifall tjänsten inte går att utföra via internet eller telefon. Vid inköp och upphandling är det lämpligt att ha i beaktning leverantörers och entreprenörers transportsätt. I synnerhet värdetransportören som transporterar kontanter långa sträckor, vilket redan nämnts tidigare.

TRANSPORTER - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I tabell 20 presenteras en sammanfattning över miljöaspekten transporter samt dess aktiviteter olika miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 20. Miljöaspekt "Transporter" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Tjänsteresor (bil, flyg, tåg)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft. Ozonnedbrytning. Bildande av marknära ozon.	Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Någorlunda enkelt för banken att börja påverka genom egna riktlinjer. Liten omfattning. Medelstor allvarlighet. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Skyddande ozonskikt Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Indirekta resor (personal och kunder till/från kontoret, leverantörer)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft.	Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Stor omfattning. Medelstor allvarlighet. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Indirekta resor (Värdetransport)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft.	Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Stor omfattning. Medelstor allvarlighet. Säker arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

Styrkor

- Tjänstecyklar.
- Alla bilar i bilparken utom en är miljöklass 2005, samt två av dessa är klassade som miljöbilar.
- Alla tjänstebilar är miljöklass 2005 samt en är klassad som miljöbil.

Förslag på åtgärder

- Investeringar för att kompensera klimatpåverkan från tjänsteresor.
- Subventionerade lokaltrafikkort till de anställda.
- De anställda kan uppmanas att samåka till och från arbetet och teknik kan anpassas så att man kan arbeta hemma vid behov.
- Möten kan göras per telefon eller via video.
- För statistik över antal video/telefonkonferenser.
- Vid längre resor rekommendera tågresor istället för flyg, och vid kortare resor kommunala transportmedel.
- De flygresor som måste göras kan klimatkompenseras på olika sätt, ex via inköp av utsläppsrätter eller genom trädplanteringar via olika organisationer.
- Utbilda personal i EcoDriving.
- Inför policy för bilvård.

5.2.1.13 Brand och övriga händelser

Eftersom bankens verksamhet utgörs av kontorsarbete och inte är något tillverkande företag med stor fabrik eller liknande, omfattar detta avsnitt endast risken för brand. Banken har en handlingsplan för brand och utrymning (**bilaga 3**).

BRAND OCH ÖVRIGA HÄNDELSE - SAMMANFATTNING OCH VÄRDERING

I **tabell 21** presenteras en sammanfattning över miljöaspekten *brand och övriga händelser* samt dess aktiviteter och olika miljöpåverkan och drivkrafter till värdering.

Tabell 21. Miljöaspekt "Brand och övriga händelser" och dess aktiviteter med miljöpåverkan, drivkraft och värdering.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Brand	Risken för brand är liten	Försäkringskrav. Brandförsvarets krav. Säker arbetsmiljö.	0 = ingen betydande miljöaspekt

Styrkor

- Handlingsplan finns.

Förslag på åtgärder

- Se över rutin för skydds rond.

5.2.1.14 Sammanfattning av miljöaspekter

Nedan visas en sammanställning över alla miljöaspekter som redovisats ovan, totalt 27 stycken (**tabell 22**). I **bilaga 2** visas en sammanställning över alla de betydande miljöaspekterna.

Tabell 22. Sammanställning över bankens alla miljöaspekter.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
Omgivning	Ingen påverkan.	-	0 = ingen betydande miljöaspekt
Byggnader	Utsläpp till luft. Markanvändning.	Minskade driftskostnader. Följa lagar och andra krav. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, God bebyggd miljö.	0 = ingen betydande miljöaspekt
Kommunikation (Transporter)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Försurning. Utnyttjande av fossila bränslen. Buller. Partiklar i luft.	Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Bara naturlig försurning, Frisk luft och God bebyggd miljö.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet
El (Belysning, datorer, skrivare mm)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. Någorlunda enkelt att åtgärda. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

Inomhusklimat (Uppvärmning, kylning, ventilation)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. God arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
El (Uttagsautomater)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Minskad kontanthantering. Minskad energiförbrukning. Säker arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	0 = ingen betydande miljöaspekt
Vattenförbrukning	Resursförbrukning.	Åtagande i miljöpolicy. Kostnad för företaget. Kommunala krav. Lagar och andra krav. Sveriges miljömål Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård.	0 = ingen betydande miljöaspekt
Avlopp	Viss mängd rengöringsmedel i avloppsvatten	Kommunala krav. Lagar och andra krav. Sveriges miljömål Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård.	0 = ingen betydande miljöaspekt
Papper	Nyttjande av naturresurs. Utsläpp till luft, mark och vatten. Försurning.	Åtagande i miljöpolicy. Stor omfattning. Stor miljöpåverkan. Kostnad för företaget. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar, Giftfri miljö, Bara naturlig försurning.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Kontorsinredning	Nyttjande av naturresurser. Avfall.	Åtagande i miljöpolicy. Kostnad för företaget. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.
Hushållsavfall	Resursförbrukning. Utsläpp till luft, mark och vatten.	Åtagande i miljöpolicy. Lagkrav. Kostnad för företaget. Enkelt att införa sortering på kontor. Ingen större allvarighet men stor omfattning.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Farligt avfall	Resursförbrukning. Små mängder farligt avfall.	Åtagande i miljöpolicy. Lagkrav. Kostnad för företaget. Enkelt att införa sortering på kontor. Sveriges miljömål Giftfri miljö.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
Kreditgivning och lån	Risk för utsläpp till luft, mark och vatten beroende av verksamhet.	Minska risk för kreditförlust. Legala krav. Brett spann på hur stor miljöpåverkan kan vara, därav också en stor	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

		risk.	
Miljölån	Ger minskad miljöpåverkan.	Grön image och konkurrensfördel för banken. Minskar miljöpåverkan.	Positiv miljöaspekt!
Kontanter	Utsläpp till luft. Övergödning. Försurning. Marknära ozon. Ökar växthuseffekten. Nyttjande av naturresurs.	Säker arbetsmiljö. Stor miljöpåverkan. Sveriges Miljömål Begränsad miljöpåverkan, Bara naturlig försurning, Frisk luft Ingen övergödning,	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Bankkort	Utsläpp till luft. Nyttjande av naturresurs.	Någorlunda stor omfattning. Mindre allvarligt. Svårt att åtgärda. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.
Sparande (Fonder)	Sparande i ex "fel" fonder kan stötta företag med stor miljöpåverkan som medför bl a risk för utsläpp till luft, mark och vatten beroende av verksamhet.	Genom etiska/miljöfonder ge garantier att kunder inte stödjer företag med olämplig verksamhet gällande miljön.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
Sparande (Etik- och miljöfond)	Sparande i etik- och miljöfond stöttar företag som arbetar med minskad miljöbelastning i sin verksamhet.	Grön image och konkurrensfördel för banken. Minskar miljöpåverkan.	Positiv miljöaspekt!
Rådgivning	Okunskap i rådgivningen kan leda till att kunder stöttar företag med stor miljöpåverkan som medför bl a risk för utsläpp till luft, mark och vatten beroende av verksamhet.	Genom kunskap och samarbete ge garantier att kunder inte stödjer företag med olämplig verksamhet gällande miljön.	1 = betydande miljöaspekt med låg prioritet.
Inköp/upphandling (Kontorsartiklar inkl papper, toners och elektronik, bankkort, kontorsinredning)	Olika påverkan beroende på aktivitet. Bl a utsläpp till luft, mark och vatten. Buller. Resursförbrukning.	Åtagande i miljöpolicy. Medverka till bättre miljöarbete i samhället genom att ställa krav på leverantörer. Ganska enkelt att genomföra. Lagar och avtal. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning,	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

		Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv.	
Entreprenör	Olika påverkan beroende på aktivitet, bl a transporter. Ex utsläpp till luft, mark och vatten. Partiklar i luft. Buller. Användning av fossila bränslen. Resursförbrukning.	Åtagande i miljöpolicy. Medverka till bättre miljöarbete och arbetsklimat i samhället genom att ställa krav på entreprenör. Ganska enkelt att genomföra. Lagar och avtal.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
- Städning	Resursförbrukning.	Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv.	
- Värde transporter			
- Sekretesshantering			
Köldmedel HFC	Kan vid utsläpp starkt bidra till växthuseffekten.	Köldmedelsförordningen. Liten omfattning. Stor miljöpåverkan om läckage. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
Rengöring	Risk för utsläpp av miljöfarliga och svårnedbrytbara ämnen i naturen. Risk minskar om alla städbolag är miljöcertifierade.	Miljövänlig och lagom frekvent rengöring gynnar företaget ekonomiskt. Kommunala krav ang avlopp. Mindre allvarlighet. Stor omfattning. Sveriges miljömål Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Giftfri miljö.	2 = betydande miljöaspekt med medelhög prioritet.
Tjänsteresor (Bil, flyg, tåg)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft. Ozonnedbrytning. Bildande av marknära ozon.	Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Någorlunda enkelt för banken att börja påverka genom egna riktlinjer. Liten omfattning. Medelstor allvarlighet. Sveriges miljömål Minskad	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

		<p>klimatpåverkan, Skyddande ozonskikt, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.</p>	
<p>Indirekta resor (Personal och kunder till/från kontoret, leverantörer)</p>	<p>Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft.</p>	<p>Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Stor omfattning. Medelstor allvarlighet. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.</p>	<p>3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet</p>
<p>Indirekta resor (Värdetransport)</p>	<p>Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft.</p>	<p>Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Stor omfattning. Medelstor allvarlighet. Säker arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.</p>	<p>3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet</p>
<p>Brand</p>	<p>Risken för brand är liten</p>	<p>Försäkringskrav. Brandförsvarets krav. Säker arbetsmiljö.</p>	<p>0 = ingen betydande miljöaspekt</p>

5.2.2 Legala och andra krav

En grundläggande förutsättning i ett företags miljöarbete är att hålla reda på och förstå den miljölagstiftningen som företaget berörs av (Almgren och Brorson 2009). Även andra krav inom miljöområdet bör företaget känna till, exempelvis från kunder och andra intressenter. Både generella krav och legala krav ska kopplas till företagets miljöaspekter. Enligt ISO 14001 ska företaget *"upprätta, införa och underhålla rutiner för att regelbundet utvärdera att tillämpliga lagkrav följs"* (Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

De personer jag pratat med på banken kunde inte redogöra för vilka lagar och krav verksamheten berörs av angående miljön. Det är inte ett enkelt område att sätta sig in i men varje kontorschef bör ha god kontroll på vilka miljölagar som ska följas, exempelvis hur de kommunala avfallslagarna ser ut menar Assarsson (2012). Jag råder banken att kontakta en jurist eller vända sig till Miljökontoret på Malmö Stad för att få en fullständig förteckning över de miljölagkrav som företaget berörs av. En genomgång av denna laglista bör göras regelbundet för att ha kontroll på eventuella förändringar. Personal på varje kontor bör utses som får utbildning i vilka miljölagkrav som är aktuella. Denna tjänst går även att köpa in.

Några exempel på lagkrav som berör banken redovisas nedan:

- Banken är inte tillståndspliktig enligt Miljöbalken men berörs av de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap miljöbalken vilket egentligen gäller alla generellt, inklusive banker. Exempelvis kan detta gälla en starkt lysande skylt som gör att grannen mittemot inte kan sova (Lindskog 2012). Ytterligare exempel från Miljöbalken 2 kap 5 § lyder "*Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas*" (Miljödepartementet 2012b).
- Miljöbalken 9 kap Miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd och förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, ex avloppsvatten från bankkontoret, lokalen ska hållas fri från ohyra mm (Lindskog 2012, Miljödepartementet 2012b).
- Miljöbalken 15 kap Avfall och producentansvar och avfallsförordningen (2011:927) dvs hantering av avfall från banken (Lindskog 2012, Miljödepartementet 2012a).
- Lagen (2006:985) om energideklaration för byggnader och förordning (2006:1592) om energideklaration för byggnader (Lindskog 2012, Miljödepartementet 2012a).
- Förordning (2007:846) om fluorerade växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen och Miljöbalken samt EG-förordning (EG nr 842/2006) angående köldmedia HFC (Länsstyrelsen Skåne 2012, Miljödepartementet 2011).

5.2.3 Övergripande miljömål, detaljerade miljömål och handlingsplaner

Företaget ska införa miljömål som ska vara både lång- och kortsiktiga och beröra relevanta nivåer inom organisationen. På grund av den viktiga delen *ständig förbättring* i ISO 14001 är de kortsiktiga målen extra viktiga. I ISO 14001 kan man se på de övergripande målen som strategiska och visionära medan de detaljerade miljömålen kan betraktas som mer operativa och helst mätbara samtidigt som de ligger närmare i tiden (Almgren och Brorson 2009).

De övergripande och detaljerade miljömålen ska dokumenteras och med jämna mellanrum underhållas (Almgren och Brorson 2009). Enligt ISO 14001, avsnitt 4.3.3 ska målen där det praktiskt är möjligt vara mätbara och samspela med miljöpolicy. När målen fastslås av företagsledningen finns det flera viktiga drivkrafter att betänka bland annat att följa miljölagstiftningen, åtagandet om ständig förbättring och att under hela processen också ha ett affärsmässigt övervägande (Almgren och Brorson 2009, ISO 14001, avsnitt 4.3.3).

För att nå de övergripande och detaljerade miljömålen ska företaget upprätta, införa och underhålla en eller flera handlingsplaner, vilka ska innehålla både *ansvarsfördelning* och *tillvägagångssätt, resurser och tidplaner* för hur miljömålen ska uppfyllas (ISO 14001, avsnitt 4.3.3)

Praktiska åtgärder måste göras för att säkerställa att lagar följs och miljömålen nås. Exempel på vad detta kan innebära visas nedan:

- Ta fram **instruktioner och rutiner** för olika arbetsuppgifter. I synnerhet gäller detta sådant som kan orsaka miljöpåverkan.

- De personer som ska arbeta med uppgiften måste ha fått passande **utbildning**. De ska ha fått information om vilka rutiner som ska gälla och vad som ska göras om rutiner inte följs.
- Regelbunden **utvärdering** ska göras för att kontrollera om kraven företaget berörs av efterlevs.
- **Avvikelse ska identifieras** och sedan ska **åtgärder vidtas** för att identifiera, införa och följa upp ändrade åtgärder.
- Upprätta **redovisande dokument** som beskriver vad som blivit gjort. Särskilt viktigt är det att visa att de gällande kraven i miljölagstiftningen följs och även kraven i ISO 14001.
- Interna **revisioner** ska göras.
- Ledningen måste vara engagerad och aktiv i miljöarbetet (Almgren och Brorson 2009)

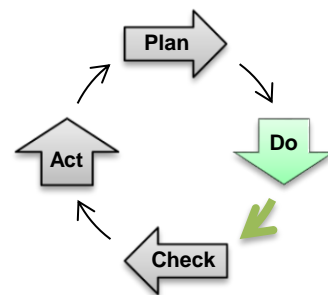
Nulägesanalys

Sparbanken Öresund har idag inga uttalade miljömål. Det finns sk *ambitioner med miljöarbetet* som är visionära men inte mätbara.

5.3 Införande och tillämpning

Detta avsnitt innehåller mer konkreta uppgifter och mycket av det dagliga, praktiska arbetet i ett miljöledningssystem (**figur 7**). Det viktigaste för både miljön och företaget är just det praktiska miljöarbetet.

För att ett miljöledningssystem ska bli effektivt måste miljöarbetet passa in i företagets allmänna struktur och arbetssätt. Flera beståndsdelar i ett miljöledningssystem förekommer vanligtvis redan i många företag, exempelvis policys, resursfördelning, revisioner, dokumentation mm. Att hantera miljöfrågorna på samma sätt som annat arbete inom verksamheten är att föredra, istället för att försvåra eller arbeta på ett mer formellt sätt (Almgren och Brorson 2009).

Figur 7. Huvudkomponent 4.4 Införande och tillämpning, dvs genomföringsfasen i PDCA-cykeln.

5.3.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter

Detta ansvarsområde är VD Lars Ljungälvs och övriga av företagets ledning. Högsta ledningen måste förstå och acceptera att miljöarbetet kräver både ekonomiska, personella och eventuellt andra resurser för att fungera optimalt.

I ett större företag kan det vara svårt för ledningen att arbeta med de dagliga miljöfrågorna. En eller flera *ledningsrepresentanter* bör då utses av ledningen och ges särskilt ansvar och befogenheter gällande miljöarbetets införande i företaget. Några viktiga uppgifter inom miljöområdet för chefer på olika nivåer är (Almgren och Brorson 2009):

- **Prioritera** miljöarbetet och se till att resurser finns till förfogandet samt genomföra adekvata utbildningar.
- **Medverka** i arbetet att ta fram företagets miljöaspekter, analysera miljölagstiftningen och andra krav samt ur detta ta fram konsekvenserna för det dagliga arbetet.
- Införa och följa upp de övergripande och detaljerade **miljömålen**.
- **Informera** personal om deras skyldigheter och ansvar inom miljöområdet.
- **Kommunicera externt**, exempelvis kan leverantörer och entreprenörer uppmuntras att införa miljöledningssystem.
- Se över **leverantörskedjan** och uppmuntra till livscykel tänkande.

- **Utvärdera** miljöarbetet och följa upp hur insatserna avser att leda till ständig förbättring.

All personal i hela företaget måste vara delaktiga och känna engagemang i miljöarbetet. Det är ledningens uppgift att säkerställa att varje medarbetare ska veta sina uppgifter, sitt ansvar och befogenheter som en del i miljöledningssystemet (Almgren och Brorson 2009). Några exempel på arbetsuppgifter och ansvar visas i **tabell 23**:

Tabell 23. Tabellen visar exempel på arbetsuppgifter och ansvar i ett miljöledningssystem.

Ansvar i miljöledningssystemet	Ansvarig för arbetsuppgiften
Upprätta övergripande riktlinjer för miljöarbetet.	VD och styrelse
Miljöpolicy. Följa hur miljöledningssystemet fungerar.	VD och ledningsgruppen
Miljömålen. Följa upp handlingsplaner.	VD och berörda chefer
Miljölagstiftningen.	VD / Miljösamordnaren / ansvarsområden kan delegeras
Mätningar och övervakning.	Miljösamordnaren
Bevaka miljökrav vid inköp och upphandling.	Inköparen
Utbildningar.	Personalchefen
Avfallshantering.	Fastighetschefen

(Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

Banken har idag en Miljökommitté som består av två personer vilka inte har fått avsatt tid för miljöarbetet utan har andra "vanliga" uppgifter till 100 %.

5.3.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet

Ett av de fundamentala kraven i ISO 14001 är att den personal som ska hantera miljöfrågorna måste ha rätt kompetens. Förutom den egna personalen gäller kraven på kompetens och utbildning även tillfällig arbetskraft, personal hos entreprenörer och leverantörer m fl om dessa har uppgifter som kan leda till betydande miljöpåverkan (Almgren och Brorson 2009).

Kunskaper inom miljöområdet måste fördelas på olika personer. Dessutom behöver varje anställd allmän kunskap om miljöledningssystemet samt företagets miljöaspekter (Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

Banken har idag ingen personal med uttalad miljöutbildning. Någon med uttalade miljökunskaper bör ingå i Miljökommittén, antingen genom nyanställning, utbildning av personal eller kan konsulter anlitas.

5.3.3 Kommunikation

Angående kommunikation ställer ISO 14001 krav på tre områden. Företaget ska upprätta, införa och underhålla rutiner för *intern kommunikation*, dvs se till att kommunikation gällande miljö mellan olika nivåer och funktioner internt på företaget fungerar (Almgren och Brorson 2009). Olika typer av *synpunkter från utomstående*, ex klagomål, krav mm, ska kunna tas emot, dokumenteras och besvaras. Sista kravet gäller hur företaget ska *kommunicera externt*, dvs om de betydande miljöaspekterna och hur stor del av miljöarbetet som ska kommuniceras med omvärlden. Ifall företaget bestämmer att de ska kommunicera externt, måste företaget upprätta och införa metoder för detta. Miljöpolicy ska alltid vara

tillgänglig för alla som vill ta del av den. Sedan 2007 finns det nya krav på vilken information som ska lämnas i förvaltningsberättelsens årsredovisning. Bl a är information om miljöfrågor, socialt ansvar och personalfrågor något som är av intresse för många. Nuvarande praxis inom redovisningsområdet är att det för alla företag är lämpligt att redovisa verksamhetens betydande miljöpåverkan. Gällande miljö kan företaget beskriva det senaste årets aktiviteter, mål och resultat. Annan relevant information kan vara förbrukning av naturresurser, miljöpåverkan från tjänster, avfall och transporter och utsläpp till miljön (Almgren och Brorson 2009).

Några exempel på hur miljökommunikationen kan följas upp är antalet frågor eller kommentarer ang miljöarbetet som kommit in under ett år, antal besök på företagets webbsida för miljöfrågor, antal klagomål och kritiska synpunkter som kommit in och behandlats.

Nulägesanalys

Då miljöarbetet ligger i startgroparna och ännu inte har kommit igång finns det ingen publicerad information gällande bankens miljöarbete externt på sparbankenoresund.se. På intranätet finns miljöpolicy, ambitioner och annan information från Miljökommittén. Förutom att sprida information på intranätet kan den delges via anslagstavlor, nyhetsbrev, protokoll från möten, informationsskyltar vid exempelvis de olika soptunnorna.

5.3.4 Dokumentation

Alla ledningssystem kräver dokumentation, så även ISO 14001. Ordning och reda är viktiga ledord och dokumentation är viktigt, dock har det inget egenvärde i sig självt (Almgren och Brorson 2009). Behovet av omfattning och typ av struktur på dokumentationen kan variera mellan olika företag, framförallt kan mindre företag med snabbare kommunikationsvägar välja en enklare arbetsgång (Morris 2004). Syftet med all dokumentation i ett miljöledningssystem är att öka förståelsen, öka effektiviteten, få en förbättrad styrning och ökad sökbarhet (Almgren och Brorson 2009). Om banken redan idag använder sig av andra dokumentationssystem, ex för kvalitetsmanual eller arbetsmiljö, är det att föredra att miljöledningssystemets dokumentation samordnas med de övriga systemen (Brorson *et al* 1998).

Nulägesanalys

Banken behöver utse personal som är ansvarig för att dokumentation utförs och att den utförs på lika sätt.

5.3.5 Dokumentstyrning

Syftet med avsnittet om styrning av dokument är att säkerställa att dokumenten är aktuella och finns på rätt plats, att de uppdateras regelbundet och godkänns av behöriga personer innan de utfärdas (Almgren och Brorson 2009). Inaktuella dokument ska genast tas bort eller arkiveras så att användaren är säker på att det är giltigt (Brorson *et al* 1998).

Nulägesanalys

Ingen dokumentstyrning finns idag gällande miljöarbetet.

5.3.6 Verksamhetsstyrning

Ett av syftena med verksamhetsstyrningen är att säkerställa att företagets betydande miljöaspekter hanteras på ett säkert sätt genom bland annat ett antal skriftliga instruktioner. Med hjälp av skriftliga rutiner och instruktioner underlättas överlämning av arbetsuppgifter exempelvis när ny personal ska utföra respektive arbetet. Exempel på aktiviteter som bör styras via rutiner är generella ordningsregler för besökare och nyanställda och åtgärder vid brand (Brorson *et al* 1998). Andra delar i avsnittet

säkerställer att miljölagstiftningen följs, att miljömålen genomförs och att risker för miljö och människors hälsa minimeras (Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

En skriftlig rutin för brand och utrymning finns samt en checklista med bland annat miljöfrågor vid kreditgivning. I övrigt är min uppfattning att många skriftliga rutiner saknas angående resterande miljöaspekter.

5.3.7 Beredskap och agerande vid nödlägen

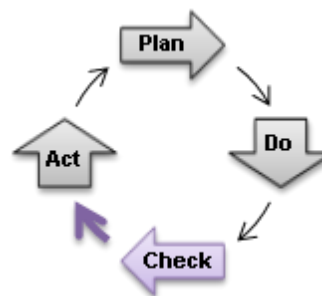
Enligt ISO 14001 ska organisationen "upprätta, införa och underhålla rutiner för att identifiera möjliga nödlägen och olyckor som kan påverka miljön och planera för hur organisationen skall agera om sådana situationer uppstår". Vidare ska företaget regelbundet öva på denna beredskap om det är praktiskt möjligt (Almgren och Brorson 2009). Exempelvis berör detta incidenter såsom brand, olyckor eller läckage i olika form (Brorson *et al* 1998).

Nulägesanalys

Angående bankens verksamhet behandlar detta avsnitt beredskap och rutiner vid brand. Rutiner finns vid brand och utrymning, se **bilaga 3**.

5.4 Uppföljning

I uppföljningsfasen (**figur 8**) får man fram resultatet av miljöarbetet genom övervakning, mätningar och redovisning av olika slag. Intern och extern miljörevision ska också utföras i detta steg. Uppföljningen är en viktig del i arbetet då företaget får bekräftat om miljöledningssystemet fungerar som väntat (Almgren och Brorson 2009).

Figur 8. Huvudkomponent 4.5
Uppföljning, en del av PDCA-cykeln.

5.4.1 Övervakning och mätning

En viktig del i miljöledningssystemet är mätning, övervakning och utvärdering av organisationen med syfte på miljöprestanda (Brorson *et al* 1998). Mätning och övervakning av miljöprestanda är två av kraven i ISO 14001 och ska utföras för sådana aktiviteter som kan ha betydande miljöpåverkan (Almgren och Brorson 2009). Mätresultaten ligger sedan till grund för bland annat fortsatta förbättringsåtgärder och som en hjälp vid värdering av miljöaspekter (Brorson *et al* 1998). Syftet med denna typ av övervakning och mätning är att kunna följa upp företagets miljöpolicy, övergripande och detaljerade miljösmål och åtagandet om ständig förbättring. Det är därför viktigt att ovanstående är mätbart och går att följa upp (Almgren och Brorson 2009).

Lämpliga miljöprestandaindikatorer för olika parametrar bör identifieras, exempelvis:

- Vattenförbrukning (total och per kontor)
- Energiförbrukning (uppdelad per kontor eller per energislag ex olja, naturgas, fjärrvärme)
- Avfallsmängd (ex per mängd källsorterat, blandat, farligt avfall)
- Antal miljöutbildad personal
- Antal klagomål från kunder

(Brorson *et al* 1998, Almgren och Brorson 2009)

Nulägesanalys

Finns inga rutiner för regelbunden mätning eller övervakning.

5.4.2 Utvärdering av lagar och andra krav

För att arbeta enligt ISO 14001 när det gäller systemelement 4.5.2 *Utvärdering av lagar och andra krav* ska företaget enligt Almgren och Brorson (2009) skapa rutiner för att:

- *"Hålla reda på vilken lagstiftning som är tillämplig på såväl verksamhet som produkter och hur den i praktiken påverkar verksamheten.*
- *Utvärdera att lagstiftningen verkligen följs och genom dokumentation visa detta."*

Samma rutiner kan också användas för kundkrav och liknande krav (Almgren och Brorson 2009). Syftet med avsnittet är att företaget ska få en regelbunden bekräftelse på att tillämpliga legala krav följs, och om inte få en möjlighet att rätta till detta (Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

Finns ingen rutin för detta.

5.4.3 Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder

Enligt ISO 14001, avsnitt 4.5.3 *om Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder* ska organisationen:

"upprätta, införa och underhålla rutiner för att hantera inträffade eller tänkbara avvikelser och för att vidta korrigerande och förebyggande åtgärder" samt "Varje åtgärd skall vara ändamålsenlig i förhållande till problemens storlek och den miljöpåverkan som har uppstått." (Almgren och Brorson 2009).

Allting går inte alltid som planerat och avvikelser uppstår (Almgren och Brorson 2009). Det kan vara både maskiner, organisationer och människor som felar (Brorson *et al* 1998). Genom att identifiera dessa avvikelser och allra helst förebygga problemen innan de inträffar kan miljöledningssystemet blir mer effektivt (Almgren och Brorson 2009). Exempel på avvikelser kan vara en fläkt som börjar gnissla, personal som inte följer en skriftlig instruktion om avfall eller en trappa som är riskfylld att använda (Almgren och Brorson 2009, Brorson *et al* 1998). Rutinkontroller av cheferna i den dagliga verksamheten är ett sätt att upptäcka avvikelser (Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

Enligt min uppfattning finns inga skriftliga rutiner för detta.

5.4.4 Redovisande dokument

Enligt Almgren *m fl* (2009) är redovisande dokument *"dokument som redogör för uppnådda resultat eller utgör belägg för utförda aktiviteter"*, dvs visar hur miljöledningssystemet fungerar och resultaten det ger. Redovisande dokument är permanenta och uppdateras inte, dock kan nya versioner av ex mötesprotokoll ersätta befintliga. Enligt ISO 14001 är det enda kravet i detta systemelement att företaget bestämmer sig för vilka redovisande dokument som behövs för en effektiv arbetsgång gällande miljöarbetet.

Några exempel på redovisande dokument:

- Resultat av övervakning
- Måluppfyllelse
- Tillstånd
- Miljöaspekter
- Brandövning
- Utbildningsregister

(Almgren och Brorson 2009)

Nulägesanalys

Finns ingen rutin för detta.

5.4.5 Intern revision

Syftet med internrevision är att ledningen ska kunna säkerställa att miljöledningssystemet och företagets miljöarbete överensstämmer enligt planen (Brorson *et al* 1998). Enligt Almgren *m fl* (2009) innebär miljörevision "ett slags kvalitetskontroll av hur miljöarbetet är organiserat och om åtgärderna för skyddet av miljön fungerar som avsett". En revisionsrutin ska tas fram inom företaget som bland annat behandlar ansvar och krav för att genomföra revisioner och hur revisorer ska väljas. En miljörevisor ska bland annat vara oberoende, opartisk, inge integritet och förtroende. För en internrevision kan antingen en intern, miljökunnig, resurs användas eller kan företaget anlita en extern konsult (Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

Finns ingen rutin för detta.

5.5 Ledningens genomgång

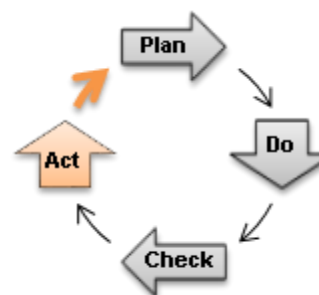
Ledorden för det sista systemelementet 4.6 *Ledningens genomgång* är att denna del ska leda till ständiga förbättringar, vilket är ett av de viktigaste kraven i miljöledningsstandarden (**figur 9**) (Almgren och Brorson 2009). Dvs att genom regelbunden genomgång och en ständig förbättring av sitt ledningssystem nå en bättre miljöprestanda hos företaget.

ISO 14001-standarden för avsnitt 4.6 lyder:

"Högsta ledningen skall utvärdera miljöledningssystemet, med planerade intervall, för att säkerställa att det är fortsatt lämpligt, tillräckligt och verkningsfullt. Utvärderingarna skall omfatta en bedömning av möjligheter till förbättringar och av behovet av ändringar i miljöledningssystemet, inklusive ändringar i miljöpolicy och de övergripande och detaljerade miljömålen. Redovisande dokument från ledningens genomgång skall bevaras.

Underlag för ledningens genomgång skall omfatta:

- *Resultatet från interna revisioner av miljöledningssystemet och utvärdering av hur organisationen uppfyller lagar och andra krav som den berörs av.*
- *Information från externa intressenter, inklusive klagomål.*
- *Organisationens miljöprestanda.*

Figur 9. Huvudkomponent 4.5 Ledningens Genomgång, dvs förbättringsfasen i PDCA-cykeln.

- *I vilken omfattning övergripande och detaljerade mål har nåtts.*
- *Status för korrigerande och förebyggande åtgärder.*
- *Uppföljning av åtgärder beslutade vid ledningens tidigare genomgångar.*
- *Förändrade förhållanden, inklusive utveckling av lagar och andra krav som kan relateras till organisationens miljöaspekter.*
- *Rekommendationer till förbättringar.*

Enligt åtagandet om ständig förbättring skall resultatet från ledningens genomgång inkludera beslut och åtgärder som rör eventuella förändringar av miljöpolicy, av övergripande och detaljerade mål och av andra delar av miljöledningssystemet.”

Ledningens genomgång bör avslutas med beslut om bland annat eventuella förändringar gällande personella och ekonomiska resurser och förändringar i miljöpolicy och miljömål (Almgren och Brorson 2009).

Nulägesanalys

Finns ingen rutin för detta.

6. DISKUSSION

Alla intervjuer med de anställda på banken har lett till god insikt i hur företaget fungerar och hur miljösituationen ser ut idag. Den personal jag mött har verkat positivt inställd till detta projekt och med vänlighet och engagemang försökt svara på alla frågor eller hänvisat vidare till annan personal. Vid vissa tillfälle har det dock varit svårt att få fram fakta pga omorganisation, semestrar och att personalens ordinarie arbetsuppgifter haft högre prioritet. För olika områden har det också varit svårt att få fram ren statistik då det idag saknas rutiner både för rapportering samt för att hämta ut data. I några fall har ett uteblivit svar även det fått ses som ett svar.

Bankens Miljökommitté består idag av endast två personer vilka redan har andra arbetsuppgifter till hundra procent, varför det har varit svårt för dem att hinna med miljödelarna också. Jag har fått ta del av en miljöpolicy och en lista med ambitioner för miljöarbetet som upprättades 2011. Men inga handlingsplaner eller rutiner har fastställts för hur miljöpolicyerna och ambitionerna ska uppfyllas. Dessa har inte heller varit mätbara och utan mätbara mål är det svårt att nå förbättringar. Miljökommittén har saknat resurser i form av tid och kunskap och haft svårt att ta nästa steg mot ett bättre miljöarbete. Genom att banken nu har fått en inledande miljöutredning utförd via Miljöbron och Lunds Universitet anser jag att möjligheterna att komma vidare är goda. Ett miljöengagemang finns men resurser måste avsättas och befogenheter och kunskap måste tillföras. Jag hade gärna sett ett tydligare engagemang från ledningsgruppen.

Vid denna miljöutredning har jag identifierat sammanlagt 27 miljöaspekter. Den värderingsmodell jag tagit fram till banken för att få fram de betydande aspekterna grundar sig på kriterier som jag anser vara lämpliga för deras verksamhet. Syftet var också att modellen ska vara enkel för banken att arbeta vidare utifrån framöver. Enligt litteraturen finns det inga standardmetoder eller modeller för att bedöma miljöaspekter, utan de måste anpassas till varje verksamhet. Vilka kriterier värderingen utgår från och även antalet kriterier kan påverka resultatet. Olika mer avancerade modeller med poängsättning för varje kriterium används för vissa verksamheter men för detta projekt valde jag en enklare modell för att följa bankens önskan om okonstlad tillämpning. Det är möjligt att resultatet blivit något annorlunda om någon annan utfört denna miljöutredning.

Energianvändningen var i enlighet med samtal med Assarsson (2012) en väntad betydande miljöaspekt med hög prioritet. Jag anser att banken snarast, tillsammans med de olika fastighetsägarna, ska genomföra en fullständig utredning av de olika kontorens förutsättningar för att få kontroll över hur effektiva anläggningar kontoren har gällande uppvärmning, kylning och ventilationssystem. Moderna och optimerade system, med en god balans mellan värme, kyla och ventilation, ger oftast en stor ekonomisk besparing samtidigt som det minskar miljöpåverkan. Som bank och god hyresgäst antar jag att de har stor potential att ställa krav på fastighetsägarna. En möjlighet är att banken och fastighetsägaren gör en gemensam investering i eventuell modernisering av anläggningar då det i slutändan ger besparingar för hyresgästen och värdeökning för fastighetsägaren.

Belysningen är också en stor del av energianvändningen där jag rekommenderar banken att prioritera ett övergripande byte av ljuskällor, där valet bör stå mellan LED- och induktionslampor. Dessa alternativ förbrukar avsevärt mindre energi och avger minimal värme vilket även innebär att behovet av kylning på kontoret minskar. Samtidigt kan det vara bra att se över armaturernas placering för att hitta en fungerande balans mellan riktig arbetsbelysning, trivselbelysning samt elförbrukning.

Pappersanvändning är också en av de betydande miljöaspekterna med hög prioritet. Mycket papper skickas till kunder och det är positivt att banken redan tillsatt en projektgrupp för att se över möjligheter till samkörning vid utskick. Att arbeta för att fler och fler kunder utnyttjar banktjänster via internet och telefon är också en viktig del. Samtidigt som personalens inställning till utskriften på

kontoret för eget arbete bör förändras genom exempelvis en enkel miljöutbildning och en tydlig policy. Enligt uppgift slängs mycket papper i sekretessstunnorna som inte är sekretessklassat då det inte finns separata behållare för pappersinsamling. Detta leder till onödiga transporter och onödig energiförbrukning när allt detta papper ska malas ner till flingor. Utöver detta *kostar* det mer för tjänsten att hantera papper som sekretess än att lämna in till allmän pappers- eller tidningsåtervinning.

Ytterligare en av de högst prioriterade betydande miljöaspekterna är *Kreditgivning och lån*. Positivt är att rutinen för kreditgivning nyligen setts över, inklusive frågorna gällande miljö. En av de frågorna är om "*bolagets verksamhet är miljöfarlig*" och det hade varit intressant att mer noggrant få ta del av processen hur detta granskas då det kan innebära en omfattande utredning. Det kan innebära stora kreditrisker om banken gör en felaktig bedömning därav är det en prioriterad betydande miljöaspekt. Svenska Bankföreningen har i "*Miljöfrågor i bankverksamhet*" gjort en stegvis kartläggning av hur bedömning av miljörisker vid kreditgivning bör utföras.

Att minska *kontanthantering* i samhället gynnar oss alla med tanke på den stora miljöpåverkan och osäkra arbetsplatser kontanter innebär. Jag rekommenderar banken att göra ett tydligare ställningstagande i frågan och motivera sina kontantlösa kontor genom marknadsföring på olika sätt. Med målet att sprida kunskap till fler och fler och på så vis få större förståelse även bland äldre och de som bor på mindre orter.

Miljölånet är en av de två positiva miljöaspekterna. Lånet har beviljats från tio av de 35 kontoren. Det hade varit intressant att undersöka varför vissa kontor beviljar fler miljölån och andra inga alls. Enligt egna antagelser skulle det kunna vara en kombination av kontorens placering i länet, kundbasen och rådgivarnas eget engagemang som varit avgörande.

Avfallshantering när det gäller hushållsavfall är en viktig miljöaspekt som bör vara enkel att prioritera. Att källsortera blir mer och mer vanligt i kommunerna och till och med många förskolor och barn sorterar idag. Därav bör det vara enkelt och självklart att även källsortera på sin arbetsplats. Dessutom har banken stora besparingar att göra om hanteringen förbättras då sorterade fraktioner vanligtvis har en lägre kostnad vid avhämtning. Enligt Malmö Stad kan källsortering på kontor ge en besparing på upp mot en tredjedel. Gällande avfall är det också lokala avfallsförordningar som styr och som banken bör ha kontroll över.

Angående *rengöring* och nästa upphandling av städtjänst bör banken ställa tydliga krav på entreprenören att de är miljöcertifierade samt att de använder miljömärkta produkter och städmetoder. Att städfrekvensen redan minskats är positivt, både ekonomiskt och miljömässigt, men en ny översyn kanske kan leda till ännu några ytor som kan städas mindre frekvent, exempelvis kopieringsrum, konferensrum och lagerlokaler.

Jag anser att banken måste införa en tydligare resepolicy och riktlinjer för att minska miljöpåverkan inom miljöaspekten *transporter* som värderades till betydande med hög prioritet. Genom att minska resandet eller välja alternativ med mindre miljöpåverkan kan ekonomiska besparingar göras. Exempelvis genom att prioritera video- och telefonkonferenser och se över bilparken och tjänstebilarna. En stor indirekt aspekt ligger även i hur de närmare 260 000 kunderna reser pga att olika bankärenden ska uträttas.

Miljöutredningen gav ett antal *icke betydande miljöaspekterna* men även dessa är värda att arbeta med och ha viss kontroll över så att de inte växer och orsakar större miljöpåverkan framöver.

Ett generellt råd är att upprätta och införa rutiner för att föra statistik över exempelvis energiförbrukning, vattenförbrukning, avfall per fraktion och transporter bland annat. Detta är nödvändigt för att framöver kunna jämföra data mellan olika år och få en uppföljning av miljöarbetet.

Den översiktliga redovisningen av systemelementen i ISO 14001 och hur Sparbanken Öresunds miljöarbete uppfyller kraven i ISO 14001 visade att banken har mycket arbete kvar för att nå en certifiering. Men arbetet är så smått påbörjat nu i och med att identifiering av miljöaspekterna har gjorts och banken bör ha fått en viss insikt i arbetsgången och systemelementen i ISO 14001.

En översiktlig granskning av konkurrenterna visade att de stora bankerna har ett långtgående arbete i miljö- och hållbarhetsfrågor. Både Swedbank och SEB har ambitiösa hållbarhetsrapporter på internet, en egen webbplats för hållbarhetsarbetet samt är anslutna till flera olika frivilliga organisationer som främjar en ekonomisk, miljömässig och social hållbarhet och ansvarsfulla investeringar. Det skiljer sig mer åt mellan mindre bankers olika miljöarbete där Sparbanken Öresund inte är ensamma om att inte ha ett uttalat miljöarbete. Som en del i ett konkurrensarbete kan det vara bra om banken ser över de olika alternativa organisationerna och ansluta sig till någon, ex Principles för Responsible Investments (PRI) och FN:s Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI). Vissa av dessa organisationer bistår med guider och nätverk där inspiration och hjälp till miljöarbetet kan fås.

7. SLUTSATS

Slutsatsen av denna inledande miljöutredning av Sparbanken Öresund är att dagens miljöarbete är ytterst litet. En miljöpolicy och ambitionerna med miljöarbetet är framtagna men i övrigt saknas rutiner och handlingsplaner. Resurser saknas också, exempelvis i form av arbetskraft, tid och i synnerhet i form av kunskap. Miljökommittén bör således utökas med fler personer och måste framförallt bestå av någon med uttalad miljökunskap. Även övrig personal i företaget bör få någon miljöutbildning, i olika form beroende på position och ansvar i företaget eller på kontoret. Ledningens del i miljöarbetet måste göras tydligare och för ett gott resultat måste ledningen vara engagerad och samtidigt sprida sitt engagemang till övrig personal. Miljöarbetet är något som hela företaget ska vara delaktig i.

En del i detta projekt har varit att göra en översikt av hur miljöledningssystemet ISO 14001 fungerar. Flera andra banker är certifierade enligt ISO 14001 samtidigt som det är en internationellt välkänd standard, varav jag drar slutsatsen att det är en bra modell för Sparbanken Öresund att kunna arbeta efter framöver om de väljer att göra så. Det finns andra likvärdiga miljösystem än ISO 14001 men det har inte ingått i denna uppgift att göra någon jämförelse eller utvärdering av något annat system.

Jag har tagit fram en värderingsmodell för att vikta miljöaspekterna för att definiera de betydande miljöaspekterna. Jag anser att den modell jag tagit fram är lämplig för bankens verksamhet och enkel att förstå. De kriterier jag utgått från i värderingsmodellen är *Omfattning, Allvarlighet, Genomförbarhet, Lagar och andra krav, Ekonomi, och Sveriges miljömål*. Banken kan välja att lägga till eller ta bort kriterier om de anser det vara bättre. En skiss över tillvägagångssättet med stegvisa förklaringar visas i **figur 6** på sidan 20.

Enligt den miljöutredning jag gjort kan jag konstatera att Sparbanken Öresunds verksamhet ger upphov till 27 miljöaspekter, varav 17 är betydande, 10 är betydande med hög prioritet och två miljöaspekter är positiva. I utredningen finns förslag på åtgärder för minskad miljöpåverkan för alla miljöaspekter. En samlad lista över alla miljöaspekter redovisas i **tabell 22** och alla betydande miljöaspekter med hög prioritet redovisas i **bilaga 2**. De betydande miljöaspekterna med hög prioritet är:

- Hushållsel (Belysning, datorer, skrivare mm)
- Inomhusklimat (Uppvärmning, kylning, ventilation)
- Papper
- Hushållsavfall
- Kreditgivning och lån
- Kontanter
- Inköp/upphandling (Kontorsartiklar inkl papper, toners och elektronik, kontorsinredning)
- Tjänsteresor (Bil, flyg, tåg)
- Indirekta resor (Personal och kunder till/från kontoret, leverantörer)
- Indirekta resor (Värdetransport)

Efter att ha gjort en översiktlig redovisning av de 17 systemelementen i ISO 14001 och analyserat hur Sparbanken Öresunds miljöarbete uppfyller kraven i varje element, konstaterar jag att banken idag får godkänt på 1 element, icke godkänt för 12 element och för 4 element anser jag att arbetet delvis är på god väg för att uppfyllas enligt kravlistan men att ytterligare punkter måste förbättras. En sammanfattande tabell med tydliga symboler finns nedan, se **tabell 24**. I tabellen redovisas förslag till åtgärder för varje systemelement. Ett viktigt steg för att komma vidare till nästa steg är att utse ansvarig personal för varje systemelement.

Om banken väljer att arbeta för en tydlig miljöprofil ska det ses som en stor konkurrensfördel både som arbetsgivare och gällande kundernas bankval. Lika värdefull är insikten i att miljöarbete minskar

bankens miljöpåverkan vilket nästan uteslutande också leder till ekonomiska besparingar, såväl kortsiktiga som långsiktiga.

Symbolförklaring:

= Nej, krav återstår att uppfylla för godkänt enligt ISO 14001

= Nja, arbetet är en bit på väg men fler krav ska vara uppfyllda enligt ISO 14001 för detta systemelement

= Ja, krav uppfyllt enligt ISO 14001 ang detta systemelement

Tabell 24. Sammanställning och nulägesanalys av de krav som måste uppfyllas för en ISO 14001-certifiering, samt förslag till åtgärder.

Systemelement i ISO 14001	Nuläge	Förslag till åtgärd
4.2 Miljöpolicy		<ul style="list-style-type: none"> → Se över miljöpolicyen nu när betydande miljöaspekter är identifierade. → Åtagande om att följa lagar och andra krav. → Tydligare beskriva åtagandet om ständig förbättring. → Det saknas idag en rutin för att underhålla miljöpolicyen. → Inför handlingsplan för hur miljöpolicyen ska uppfyllas. → Miljöpolicyen ska vara tillgänglig för allmänheten och kan exempelvis presenteras på sparbankenoresund.se
4.3.1 Miljöaspekter		<ul style="list-style-type: none"> → Banken har nu fått en lista med miljöaspekter att börja arbeta med.
4.3.2 Legala och andra krav		<ul style="list-style-type: none"> → Kontakta jurist eller Miljökontoret på Malmö Stad för komplett lista angående lagkrav eller köp in tjänsten. → Utse ansvarig för lagar och krav på varje kontor och utbilda denne.
4.3.3 Övergripande miljömål, detaljerade miljömål och handlingsplaner		<ul style="list-style-type: none"> → Inför övergripande mål som kan vara strategiska och visionära → Detaljerade miljömålen bör vara kortsiktiga och mätbara → Knyt an miljömålen till miljöpolicyen → Ta hänsyn till miljölagstiftningen → Ha en ständig förbättring i åtanke
4.4.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter		<ul style="list-style-type: none"> → Fördela ansvar och befogenheter → Utbilda personal
4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet		<ul style="list-style-type: none"> → ISO 14001 ställer krav på rätt kompetens hos den som arbetar med miljöfrågor → Anställ miljöspecialist, utbilda personal eller hyr in tjänst → Leverantörer, entreprenörer med betydande

		miljöpåverkan ställs det även kompetenskrav på
4.4.3 Kommunikation		→ Upprätta, inför och underhåll rutiner för <i>intern och extern kommunikation</i> , samt för <i>synpunkter från utomstående</i>
4.4.4 Dokumentation		→ Utse personal med ansvar för hur och att dokumentation utförs.
4.4.5 Dokumentstyrning		→ Utse personal med ansvar för dokumentstyrning.
4.4.6 Verksamhetsstyrning		→ Utgå från de betydande miljöaspekterna och upprätta, inför och underhåll rutiner för dessa aspekter, ex rutin för inköp, instruktion för sortering av avfall. → Utse ansvarig, ex en person per avdelning.
4.4.7 Beredskap och agerande vid nödlägen		→ Utse ansvarig på varje kontor, ex skyddsombudet.
4.5.1 Övervakning och mätning		→ Se till att miljöpolicy, miljömålen och åtagandet om ständig förbättring är formulerade så att de är mätbara. → Upprätta, införa och underhålla rutiner för mätning, övervakning och utvärdering av miljöaspekter med betydande miljöpåverkan.
4.5.2 Utvärdering av lagar och andra krav		→ Utse ansvarig för lagar och krav på varje kontor och utbilda denne.
4.5.3 Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder		→ Upprätta, inför och underhåll rutiner för att hantera inträffade eller tänkbara avvikelser. → För statistik över avvikelser inom miljöområdet.
4.5.4 Redovisande dokument		→ Utse ansvarig, ex Miljökommittén, som väljer ut vilka redovisande dokument som behövs och hur ofta de ska revideras.
4.5.5 Intern revision		→ Upprätta ett revisionsprogram och en revisionsrutin. → Besluta hur revisorer ska väljas.
4.6 Ledningens genomgång		→ Utse ansvarig, förslagsvis ledningen. → Utveckla en skriftlig instruktion som anger när och hur ledningens genomgång ska genomföras.

8. TACK...

Ett stort tack till min handledare på Sparbanken Öresund Christina Elwing, för all tid och alla snabba svar på olika frågor gällande vitt spridda områden. Tack också för ditt engagemang och för all hänvisning till övrig personal som haft information som jag varit i behov av.

Tack till Claés Lahéus på Sparbanken Öresund som också ställt upp med mycket data och intressanta diskussioner, samt övrig personal på banken som hjälpt till.

Stort tack till min handledare Torbjörn Brorson (*adjungerad professor i miljöledning och miljörevision vid IIIIE vid Lunds Universitet*) för din vägledning och stöttning under projektets gång.

Tack till Malin Planander på Miljöbron för att jag blev utvald och fick möjligheten att få utföra detta uppdrag som mitt examensarbete.

Tack också till Fredrik Lidström och Lars Holmberg för korrekturläsning och givande diskussioner under resans gång.

9. REFERENSER

9.1 Litteratur

Almgren, R., Brorson, T., Enell, M. (2008). *"Miljöarbetet stärker affärerna!"*. Uppsala Publishing AB. Kristianstads Boktryckeri AB. 2008. 1:a upplagan.

Almgren, R., Brorson, T. (2009). *"ISO 14001 – för små och medelstora företag"*. SIS Förlag AB. Kristianstad 2009. 4:e utgåvan.

Brorson, T., Larsson, G. (1998). *"Miljöledning"*. EMS AB. Stockholm 1998. 3:e upplagan.

Morris, Alan S. (2004). *"ISO 14000 Environmental Management Standards : Engineering and Financial Aspects"*. John Wiley & Sons. 2004.

Zackrisson, M. (2002). *"Miljöaspekter – identifiering, bedömning, prioritering"*. IVF. Surte 2002.

9.2 Rapporter, publikationer etc

Greenpeace (2012). *"Plaster 9:1"*.

Handelsbanken (2011). *"Hållbarhetsredovisning 2011"*.

Länsstyrelsen i Skåne Län (1999). *"Miljöutredning"*.

Malmö Stad (2012). *"Miljöanpassa kontoret!"*.

Miljöbron (2012). *"Examensarbete – Miljöutredning Sparbanken Öresund"*.

Naturvårdsverket (2008). *"Miljöledningsguide för statliga myndigheter"*.

Region Skåne (2007). *"PVC fria alternativ för hållbar sjukvård i Region Skåne"*.

SEB (2011). *"SEB Hållbarhetsrapport 11"*.

Sparbanken Öresund (2011). *"Årsrapport 2011"*.

Svenska Bankföreningen (2008). *"Miljöfrågor i bankverksamhet"*.

Trafikanalys (2012). *"Genomsnittlig körsträcka i mil efter län och fordonsslag år 2011. Tabell RS7"*.

9.3 Internet

Avfall Sverige (2011). *"Nya avfallsregler har trätt i kraft"*. Publicerad 2011-08-10.

[<http://www.avfallsverige.se/nyhetsarkiv/nyhetsvisning/artikel/ny-avfallsfoerordning-traeder-i-kraft-9-augusti/>] hämtad 2012-09-05

Bixia (2012). *"Välj till 100% förnybar el"*.

[http://www.bixia.se/Bixia_Foretag/Produkter/%C3%96ver%20150%20000%20kWh/V%C3%A4lj%20till%20100%20procent%20f%C3%B6rnybar%20el.html] hämtad 2012-09-04

Carbon Disclosure Project (2012). *"The Carbon Disclosure Project (CDP) is an independent not-for-profit organization working to drive greenhouse gas emissions reduction and sustainable water use by business and cities"*.

[<https://www.cdproject.net/en-US/Pages/HomePage.aspx>] hämtad 2012-10-02

GRI (2012). *"About GRI"*.

[<https://www.globalreporting.org/Information/about-gri/Pages/default.aspx>] hämtad 2012-10-02

Håll Sverige Rent (2012a). *"Bilen och miljön"*.

[http://www.hsr.se/VKJG_bilen_och_miljon] hämtad 2012-10-04

Håll Sverige Rent (2012b). *"Miljöklassning av bilar"*.

[<http://www.hsr.se/sa/node.asp?node=935>] hämtad 2012-10-04

IL Recycling (2012). *"Återvinningens klimatnytta"*.

[<http://www.ilrecycling.com/atervinning-och-kallsortering/vinst-med-atervinning/miljonyttan-med-atervinning/>] hämtad 2012-09-04.

Kontorsmaterial.se (2012). *"Kopieringspapper Data Copy A4 OHÅLAT 80g 5x500st/kartong"*.

[<http://www.kontorsmaterial.se/product.php?id=4633>] hämtad 2012-10-03

Länsstyrelsen Skåne (2012). *"Köldmedier"*.

[<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/miljo-och-klimat/verksamheter-med-miljopaverkan/kemiska-produkter/Pages/Koldmedier.aspx>] hämtad 2012-09-16

Miljödepartementet, Regeringskansliets rättsdatabaser (2012a). *"Avfallsförordning (2011:927)"*.

Utfärdad 2011-06-30. Ändrad 2012-08-01.

[<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20110927.HTM>] hämtad 2012-09-30

Miljödepartementet, Regeringskansliets rättsdatabaser (2011). *"Förordning (2007:846) om fluorerade växthusgaser och ozonnedbrytande ämnen"*. Utfärdad:

2007-11-08. Ändrad: 2011-11-09.

[<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20070846.HTM>] hämtad 2012-09-30

Miljödepartementet, Regeringskansliets rättsdatabaser (2012b). *"Miljöbalk (1998:808)"*. Utfärdad 1998-06-11. Ändrad 2012-06-26.

[<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/19980808.HTM#K9>] hämtad 2012-09-30

Naturvårdsverket (2012a). *"Avfall"*. Publicerad 2012-06-05.

[<http://www.miljomal.se/sv/Hur-nar-vi-malen/Avfall/>] hämtad 2012-09-05

Naturvårdsverket (2012b). *"Fakta om Fluorerade växthusgaser"*. Publicerad 2012-08-29

[<http://www.naturvardsverket.se/Start/Produkter-och-avfall/Fluorerade-vaxthusgaser/Fakta-om-Fluorerade-vaxthusgaser/>] hämtad 2012-09-16

Naturvårdsverket (2012c). *"God bebyggd miljö"*. Uppdaterad 2012-03-15.

[<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/>] hämtad 2012-10-02

Naturvårdsverket (2012d). *"Grundvatten av god kvalitet"*. Uppdaterad 2012-03-23

[<http://www.miljomal.se/Miljomalen/15-God-bebyggd-miljo/>] hämtad 2012-10-02

Naturvårdsverket (2012e). *"Kommunerna"*. Uppdaterad 2012-09-18

[<http://www.miljomal.se/sv/Vem-gor-vad/Kommunerna/>] hämtad 2012-09-29

Naturvårdsverket (2012f). *"Miljömål för hållbar utveckling"*. Publicerad 2012-02-16.

[<http://naturvardsverket.se/sv/Start/Sveriges-miljomal/Naturvardsverkets-roll/Miljomal-for-hallbar-utveckling/>] hämtad 2012-09-29

Naturvårdsverket (2012g). "Miljömålen". Uppdaterad 2012-06-15
[<http://www.miljomal.se/sv/Miljomalen/>] hämtad 2012-09-29

Naturvårdsverket (2012h). "Näringslivet". Uppdaterad 2012-02-28.
[<http://www.miljomal.se/sv/Vem-gor-vad/Naringslivet/>] hämtad 2012-09-29

Nordea (2012). "Kontantfritt idag – för en bättre morgondag"
[<http://www.nordea.se/Privat/Vardagstj%C3%A4nster/Kort/Kontantfritt+idag+-f%C3%B6r+en+b%C3%A4ttre+morgondag/1267542.html>] hämtad 2012-09-13

Näringsdepartementet, Regeringskansliets rättsdatabaser (2012). "Förordning (2006:1592) om energideklaration för byggnader." Utfärdad 2006-12-21. Senast ändrad 2012-07-31.
[<http://www.notisum.se/rnp/sls/lag/20061592.htm>] hämtad 2012-09-30

Plast- & Kemiföretagen (2011a). "Livscykelanalyser". Publicerad. 2011-04-10
[<http://www.plastkemiforetagen.se/sectorgrupper/pvcforum/hallbarutveckling/Pages/Livscykelanalyser.aspx>] hämtad 2012-09-10

Plast- & Kemiföretagen (2011b). "PVC-branschens miljöarbete". Publicerad 2011-04-11
[<http://www.plastkemiforetagen.se/sectorgrupper/pvcforum/hallbarutveckling/Pages/PVCbranschenmilj%C3%B6arbete.aspx>] hämtad 2012-09-11

Plast- & Kemiföretagen (2012). "PVC är en klimatsmart plast".
[<http://www.plastkemiforetagen.se/sectorgrupper/pvcforum/Pages/default.aspx>] hämtad 2012-09-11

Regeringen, Miljödepartementet (2012). "Sveriges miljömål". Publicerad 2004-03-24. Uppdaterad 2012-09-05.
[<http://www.regeringen.se/sb/d/2055>] hämtad 2012-09-29

Polisen (2012). "Kort är kung – kampanj mot kontanter". Publicerad 2012-08-31
[<http://www.polisen.se/Halland/Aktuellt/Nyheter/Halland/juli-sept/Kort-ar-Kung--kampanj-mot-kontanter/>] hämtad 2012-09-13

SEB (2012). "SEB".
[<http://www.seb.se>] hämtad 2012-10-01

Skånska Energi (2012). "Elens ursprung och miljöpåverkan".
[<http://www.skanska-energi.se/Privat/El/Elhandel/Ursprungsmarkning>] hämtad 2012-09-04

Sparbanken Göinge (2012). "Sparbanken Göinge".
[<http://www.sparbankengoinge.se>] hämtad 2012-10-01

Sparbanken Nord (2012). "Miljömål 2012".
[<http://www.sparbankennord.se/om-sparbanken-nord/miljo/miljomal/index.htm>] hämtad 2012-08-28

Sparbanken Öresund (2012a). "Miljölån".
[<http://www.sparbankenoresund.se/foretag/finansiera/investeringsfinansiering/Sidor/miljolan.aspx>] hämtad 2012-08-16

Sparbanken Öresund (2012b). "Snabba fakta".
[http://www.sparbankenoresund.se/om-oss/snabba_fakta/Sidor/default.aspx] hämtad 2012-09-09

- Sparbanken Öresund (2012c). "Sparbanken Öresund"
[<http://www.sparbankenoresund.se>] hämtad 2012-10-01
- Sparbanken Öresund (2012d). "Swedbank Robur Ethica Sverige Global.". Skapad 2012-10-03.
[
<http://cust.msse.se/se/SparbankenOresund/Sparbanken/sb.aspx?cid=CL00011649&attr=1&cust=FINN>
] hämtad 2012-10-03
- Sparbanken Öresund (2012e). "Våra ägarstiftelser".
[<http://www.sparbankenoresund.se/om-oss/agarstiftelser/Sidor/default.aspx>] hämtad 2012-09-09
- Sparbanken Öresund (2012f). "Uttagsautomater".
[<http://www.sparbankenoresund.se/om-oss/kontakta-oss/Sidor/uttagsautomater.aspx>] hämtad 2012-09-04
- Stockholms Stad & Vattenfall AB (2012). "Vanliga frågor".
[<Http://www.elbilsupphandling.se/vanliga-fragor/>] hämtad 2012-10-04
- Swedbank (2010). "Nyhetsbrevet Bättre Affärer – november 2010". Publicerad november 2010.
[http://swedbank-nyhetsbrev.allready.net/ftg/2010/09/farre_konter_ger_en_tryggare_vardag.csp] hämtad 2012-08-28
- Swedbank (2012). "Swedbank"
[<http://www.swedbank.se>]. Hämtad 2012-10-01
- Swedbank (2012a). "Banktjänster och produkter för en bättre miljö".
[<http://www.swedbank.se/om-swedbank/swedbank-i-samhallet/miljo/vad-du-kan-gora/kunderbudanden-med-miljofokus/index.htm>] hämtad 2012-10-03
- Swedbank (2012b). "Har du lust att hjälpa till?".
[<http://www.swedbank.se/privat/kort-och-betalningar/minskad-kontanthantering-har-du-lust-att-hjalpa-till/index.htm>] hämtad 2012-08-28
- Swedbank (2012c) "Låt dina pengar bli inflytelsrika".
[<http://www.swedbank.se/privat/spara-och-placera/etik-och-miljo/index.htm#!/>] hämtad 2012-10-03
- Swedbank (2012d). "Utan hållbart samhälle, ingen hållbar ekonomi".
[http://www.swedbank.se/idc/FinansiellaRapporter/ArsOversikt2008/sv/hallbar_utveckling/hallbar_utveckling.html?wt_query_text=pappersf%C6rbrukning] hämtad 2012-09-14
- Swedbank Sjuhärad (2012). "Miljöpåverkan vid kort och kontantbetalning".
[<http://www.swedbanksjuharad.se/om-swedbank-sjuharad/miljo/miljopaverkan-vid-kort-och-kontantbetalning/index.htm>] hämtad 2012-08-28
- The Equator Principles Association (2011). "About the Equator Principles".
[<http://www.equator-principles.com/index.php/about-ep/about-ep>] hämtad 2012-10-02
- Transportstyrelsen (2012). "Sök uppgifter om annat fordon".
[<http://www21.vv.se/fordonsfraga/FragaPaAnnatFordon.aspx>] hämtad 2012-10-04
- United Nations, Principles för Responsible Investments (2012). "Principles för Responsible Investments".

[<http://www.unpri.org/>] hämtad 2012-10-02

United Nations, UN Global Compact (2011). *“Overview of the UN Global Compact”*. Senast uppdaterad 2011-12-01.

[<http://www.unglobalcompact.org/AboutTheGC/index.html>] hämtad 2012-10-02

United Nations, UNEP Finance Initiative (2012). *“What we do”*.

[<http://www.unepfi.org/>] hämtad 2012-10-02

Återvinningsindustrierna (2012). *“Återvinningsens klimatnytta”*.

[http://www.recycling.se/Templates/Article_image_right.aspx?PageID=5f1db086-6a79-4531-9e3d-6a1eb1601a2e] hämtad 2012-09-05

9.4 Personlig kontakt

Arvidsson, Jan-Olof (2012). Sparbanken Öresund, Chef Kredit. (E-post sep 2012)

Assarsson, Arne (2012). Hållbarhetsansvarig. (Intervju 2012-07-04)

Ekelund, Michael (2012) Sparbanken Öresund, Chef Placeringsmarknad. (E-post aug-sep 2012)

Elwing, Christina (2012). Sparbanken Öresund, Kommunikationschef. (Intervju juni-okt 2012)

Hanibal, Visnak (2012). Lamaro Städservice AB, Verksamhetsansvarig. (E-post 2012-09-18)

Hellbom, CG (2012). Sparbanken Öresund, BI Manager. (E-post aug-sep 2012)

IL Recycling (2012). Kundservice, Malmöregionen, sekretessavdelningen. (Telefonsamtal 2012-09-06)

Jarö, Eva-Carin (2012). Sparbanken Öresund. (E-post aug-sep 2012)

Lahéus, Claés (2012). Sparbanken Öresund, Inköpsansvarig. (Intervju juni-sep 2012)

Lidström, Fredrik (2012). Elektro-Habe AB, VD. (Intervju jul-okt 2012)

Lindskog, Magnus (2012) Länsstyrelsen Skåne. Länsassessor, Rättsenheten. (E-post september 2012)

Månsson, Magnus (2012). Sparbanken Öresund, Chef Affärsmarknad Privat (E-post aug-sep 2012)

Sjöberg, Göran (2012). Sparbanken Öresund, Chef Företagsmarknad. (Intervju på HK 2012-07-05)

Snygg, Bo Gustav (2012) Sparbanken Öresund, Stf chef personal, personalansvarig (2012). (E-post sep 2012)

10. BILAGA 1 - VERKSAMHETSOMRÅDE

Enligt sparbankenoersund.se omfattar verksamhetsområdet 24 kommuner: Bjuv, Burlöv, Båstad, Eslöv, Helsingborg, Höganäs, Hörby, Höör, Klippan, Kävlinge, Landskrona, Lomma, Lund, Malmö, Perstorp, Sjöbo, Staffanstorp, Svalöv, Svedala, Trelleborg, Vellinge, Åstorp, Ängelholm samt Örkelljunga.

De 35 kontoren är fördelade enligt nedan:

Bjärred
Båstad
Dalby
Eslöv
Förslöv
Helsingborg
Helsingborg, Väla
Höganäs
Hörby
Kävlinge
Landskrona
Lomma
Lund, Privatkontor Kyrkogatan
Lund, Mårtensstorget
Lund, Västertull
Lund, Ideon
Lund, Företagskontor Kyrkogatan
Löddeköpinge
Malmö, Regementsgatan
Malmö, Stortorget
Malmö, Företagskontor City
Malmö, Företagskontor Hyllie
Munka Ljungby
Rydebäck
Staffanstorp
Svedala
Södra Sandby
Trelleborg
Veberöd
Västra Karup
Åstorp
Ängelholm
Ängelholm, Rebbelberga
Örkelljunga

11. BILAGA 2 – BETYDANDE MILJÖASPEKTER MED HÖG PRIORITET

Tabell 25. Sammanställning över bankens alla betydande miljöaspekter med hög prioritet.

Aktivitet	Miljöpåverkan	Drivkraft	Värdering
El (Belysning, datorer, skrivare mm)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. Någorlunda enkelt att åtgärda. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Inomhusklimat (Uppvärmning, kylning, ventilation)	Utsläpp till luft, mark, vatten beroende på källa.	Kostnad för företaget. God arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Papper	Nyttjande av naturresurs. Utsläpp till luft, mark och vatten. Försurning.	Åtagande i miljöpolicy. Stor omfattning. Stor miljöpåverkan. Kostnad för företaget. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Levande skogar, Giftfri miljö, Bara naturlig försurning.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Hushållsavfall	Resursförbrukning. Utsläpp till luft, mark och vatten.	Åtagande i miljöpolicy. Lagkrav. Kostnad för företaget. Enkelt att införa sortering på kontor. Ingen större allvarighet men stor omfattning.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Kreditgivning och lån	Risk för utsläpp till luft, mark och vatten beroende av verksamhet.	Minska risk för kreditförlust. Legala krav. Brett spann på hur stor miljöpåverkan kan vara, därav också en stor risk.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Kontanter	Utsläpp till luft. Övergödning. Försurning. Marknära ozon. Ökar växthuseffekten. Nyttjande av naturresurs.	Säker arbetsmiljö. Stor miljöpåverkan. Sveriges Miljömål Begränsad miljöpåverkan, Bara naturlig försurning, Frisk luft Ingen övergödning,	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Inköp/upphandling (Kontorsartiklar inkl papper, toners och elektronik, bankkort, kontorsinredning)	Olika påverkan beroende på aktivitet. Bl a utsläpp till luft, mark och vatten. Buller. Resursförbrukning.	Åtagande i miljöpolicy. Medverka till bättre miljöarbete i samhället genom att ställa krav på leverantörer. Ganska enkelt att genomföra. Lagar och	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

		avtal. Sveriges miljömål Begränsad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Giftfri miljö, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv.	
Tjänsteresor (Bil, flyg, tåg)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft. Ozonnedbrytning. Bildande av marknära ozon.	Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Någorlunda enkelt för banken att börja påverka genom egna riktlinjer. Liten omfattning. Medelstor allvarlighet. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Skyddande ozonskikt, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Indirekta resor (Personal och kunder till/från kontoret, leverantörer)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft.	Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Stor omfattning. Medelstor allvarlighet. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet
Indirekta resor (Värdetransport)	Utsläpp till luft, mark, vatten. Buller. Partiklar i luft.	Åtagande i miljöpolicy. Minska kostnader. Stor omfattning. Medelstor allvarlighet. Säker arbetsmiljö. Sveriges miljömål Minskad klimatpåverkan, Frisk luft, Bara naturlig försurning, Levande skog, God bebyggd miljö.	3 = betydande miljöaspekt med hög prioritet

12. BILAGA 3 - RUTINER VID BRAND OCH UTRYMNING

Rutiner vid brand och utrymning

Grundregeln för prioritering, när en brand inträffar är att:

RÄDDA de personer som befinner sig i omedelbar fara
VARNA omgivningen
LARMA räddningstjänsten genom att slå 112
SLÄCK branden om detta bedöms möjligt

Uppgifter vid brand och brandlarm

Utrymningsledaren har till uppgift att fördela/genomföra nedanstående uppgifter:

- Varna personer i lokalen. Tryck in brandlarmsknapp (om det finns).
- Hjälp besökare ut ur lokalen.
- Kontrollera samtliga utrymmen och se till att samtliga utrymmer.
- Kontrollera orsak till larmet.
- Vid brand- Larma 112.
- Bedöm om det går att släcka branden - vid tveksamhet avstå.
- Stäng inne branden.
- Lås in pengar och värde. Lås valv och bankfack.
- Samla kunder och personal på återsamlingsplats.
- Möt upp räddningstjänst och informera.

Utrymningsledare är: Kontorschef (eller annan medarbetare vid KCs frånvaro)

Återsamlingsplats är: _____

Brandskyddsansvarig: Kontorschefen

Brandskyddskontrollant: _____ (Kvartalsrapportering enl. checkliste)

Anläggningskötare: _____ (Drift och underhåll av larmanläggning)

LUNDS UNIVERSITET

Miljövetenskaplig utbildning

Centrum för klimat- och
miljöforskning

Ekologihuset

22362 Lund